

Eragin-azterketen ikerketa 2017

Kulturaren
Euskal Behatokia
Observatorio Vasco
de la Cultura

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

KULTURA ETA HIZKUNTZA
POLITIKA SAILA

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Y POLÍTICA LINGÜÍSTICA

Eragin-azterketen ikerketa

Aurkibidea _3

1_Sarrera: kulturaren kanpo-eraginak _4

2_Erabilitako metodologiaren azterketa _5

2.1 Eragin ekonomikoaren azterketak _6

2.2 Kulturaren kontu sateliteak _9

2.3 Kostu-onuraren azterketak _11

2.4 Sormen-industrien albo-ondorioen azterketa _12

2.5 Gizarte-itzulkina _15

3_Jardunbide egokiak _19

3.1 Eragin ekonomikoaren azterketak _19

3.1.1 Hautatzeko irizpideak _19

3.1.2 Eragin ekonomikoari buruzko azterketen jardunbide egokiak _21

3.2 Gizarte-itzulkina _30

3.2.1 Hautatzeko irizpideak _30

3.2.2 Gizarte-itzulkinari buruzko azterketen jardunbide egokiak _31

4_Ondorioak: laburpen gisa _37

5_Bibliografia _39

—

Aurkezpena

Eraginaren gaineko azterketen analisi honek lotura du kulturaren osagarri edo ondore diren eraginekin. Ikuspuntu instrumentalean sakontzen da, helburu ekonomiko, sozialak edo ingurumenekoak lortzeko bitartekotzat hartuta kultura, eragin ekonomikoari eta gizarte-itzulkinaren eraginari buruzko azterketen bidez.

Aipatzekoa da azterketak lotura hertsia duela kulturaren balio publikoari buruz aldi berean egiten ari den hausnarketarekin. Holdenek garatutako kulturaren balioaren gaineko eredu kontzeptuala aintzat hartuz gero —balioaren triangeluan oinarritua (balio intrintsekoa, instrumentala eta instituzionala)—, azterketa honen helburua da, hain zuzen ere, alderdi instrumentalean sakontzea. Beraz, ezberdinak baina elkarren osagarri diren helburuak dituzte bi azterketok.

Eragin-azterketen gaineko analisia metodologien azterketa konparatu gisa proposatzen da, haietako bakoitzaren mugak eta onurak ezagutzearren. Kontuan izan behar da eragin ekonomikoa edo gizarte-itzulkina, oro har, datuetan adierazten direla; hortaz, horiek kalkulatzeko hainbat modu berrikusten dira.

EAEen eta handik kanpo eragin-azterketetan aplikatzen diren jardunbide egokien sorta bat ere badakar azterketak. Sorta horrek askotariko adibideak hartzen ditu barnean, sektoreei, helburuei eta metodologiei dagokienez.

Azkenik, kulturaren kanpo-eraginak neurtzen dituzten azterketek dakartzaten ekarpenei eta arriskuei buruzko irakurketa kritikoa egingo da.

1 Sarrera: kulturaren kanpo-eraginak

Kanpo-eragintzat jotzen dira jarduera batek berehalako ekintza-eremuaz haraindi sortzen dituen nahigabeko ondorioak. Zeharkako eragin ere baderitze, eta emaitzak dituzte ardatz. Eraginak edo kanpo-eraginak honako galdera honi erantzungo liokete: berez dagokionaz gain, kulturak zer beste helburutarako balio duen.

Ez da arrazoibide txarra baldin eta horren eragina erakutsi nahi bada. Eragiten dituen onurak identifikatuz gero, haren balioaren aldeko argudioak indartzen dira. Diskurtso horren logikak hainbat azterketa sortu ditu, gizarteak ez ezik, beste politika publiko batzuetako helburuak ere garatzeko kultura-politikek duten ahalmena nabarmentzen dutenak. Hala bada, azpimarratzekoa da, adibidez, kulturaren sektoreko okupazio-tasaren eta eskualde bateko per capita errentaren, berrikuntzarako gaitasunaren eta turismoa erakartzeko ahalmenaren artean dagoen korrelazioa. Gizartearen, ingurumenaren, ongizate pertsonalaren nahiz herriaren eraikuntzaren arloetan kulturak dituen kanpo-eraginen beste adibide ugari aipa genitzake. Azterketan zehar agertuz joango dira.

Hurbilketok ekintzaren eta kultura-politikaren ikuspegi instrumentala dira. Ikerketa akademikoan zein komunikabideetan duten tokia ikusirik, behar-beharrezkoak dira kulturaren garrantzia sendotzeko. Baina badute arazo bat: lehentasun handiagoko helburuen mende jartzen dute kultura, agerian utzita zer-nolako garrantzi txikia ematen zaion bere horretan kultura-ekintzari.

Izatekotan ere, diskurtsoa beste sektore ekonomiko batzuekin parekatzeko abantaila dute, emaitzetara bideratutako argudio ekonomizisten testuinguruan, nekez bazter uztekoa betiere. Erraz ulertzeko moduko hizkuntza erabili behar da, datuetan oinarrituta eta alderdi positiboak nabarmenduz, jarraian ikusiko dugun legez.

2 Erabilitako metodologiaren azterketa

Kulturaren kanpo-eraginak balioesteko, egun azpimarragarriak dira eragin ekonomikoaren azterketak, kostu-onuraren azterketak eta kultura-adierazpen eta -politiken gizarte-ingurunea ebaluatzeko azterketak.

Ondoren, kulturaren eragin ekonomikoak eta gizarte-itzulkina kalkulatzeko erabiltzen diren metodologiak deskribatzen dira, eta horiei buruzko ikuspegi kritikoagoa lortzeko moduan balioesten dira, etorkizunean hobetu eta espezializatu daitezten.

Kultura-errealitatea proposatutako metodologiaren bitartez aztertzeak kontuan hartu beharreko muga eta zailtasun tekniko batzuk ditu, zeinak eragina izan baitezakete errealitate horren zenbaketa ekonomikoan.

Alderdi ekonomikoari dagokionez, eragin ekonomikoaren azterketak (EEA) eta kostu-onuraren azterketak (KOA) bereizi behar dira; lehenengoen, izan ere, kultura-adierazpen batek sortutako jarduera ekonomikoaren zenbateskerako helburua dute abiapuntu, eta bigarrenen xedea da ongizatean duten eragina zehaztea, jarduera ekonomikoaren sortzen den gorabehera.

Kultura-errealitatearen dinamismoak, kulturaren parte diren eragileen, guneen eta adierazpenen aniztasunak eta kultura-eskumenak erakunde-mailan banatzeak aztertzeak zaila den sektore zabala eta konplexua eratu dute.

Ildo horretan, kultura-errealitatea ekonomikoki zenbateskerako ikuspuntutik aztertzeak zailtasunak eta arriskuak izan ditu, eta oraindik ere baditu; hala ere, giza jardueraren orok bezalaxe, kulturak ere ondorioak ditu zenbait sektore ekonomikotan. Horregatik, kultura eta horren balioa neurtzeko aukera ematen duten teknikak bilatzen dira.

Kulturaren balioari buruzko hurbilketa ekonomikoak bi ikuspegitatik egin ohi dira (Crossick, G. eta Kaszynska, 2016, 87):

- Kulturaren sektoreak ekonomian dituen ondorioak neurtzea, gastua neurtzeko teknikak erabiliz.
- Jendeak merkataritzakoak ez diren ondasunei ematen dien balioa aurkitzea eta dirutan adieraztea, balorazio ekonometrikorako teknikak baliatuz.

Badira kultura sektorearen ekarpen ekonomikoaren neurtzeko tresna ezberdinak, esate baterako, eragin ekonomikoaren azterketak, kulturaren kontu sateliteak eta kostu-onuraren azterketak. Sorkuntza-industriaren kasuan, bigarren mailako eraginaren neurtzeko berariazko metodologia hartzen da barnean.

2.1 Eragin ekonomikoaren azterketak

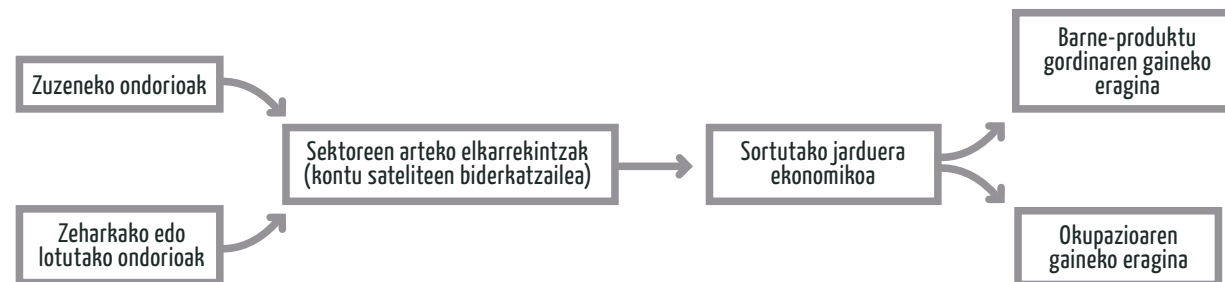
Hirurogeita hamarreko hamarkadan, kultura-jardueraren eragin ekonomikoa aztertzen hasi ziren Estatu Batuetan, eta *Input-Output Table (IOT)* direlakoak proposatu ziren erreminta metodologiko gisa, tresna horiek aukera ematen baitute, batetik, lurralde bateko egitura ekonomikoa erregistratzeko eta, bestetik, sisteman parte hartzen duten eragile ekonomikoen arteko harremana hautemateko. Laurogeiko hamarkadaren amaieran iritsi zen metodologia hori Europako Mendebaldera, eta hamar urte geroago hasi zen Espainian erabiltzen.

Eragin ekonomikoaren azterketek jarduera edo erakunde batek ekonomian dituen ondorioak aztertzen dituzte, herri edo eskualde espezifiko batean batik bat. Aipatu jarduerak edo erakundeak sortzen dituen ekoizpena, errenta eta okupazioa zenbatestea dute ardatz.

Fluviàk (2008) dioenaren arabera, molde horretako azterketak gastu-ekoizpen-errenta sekuentzian oinarritzen dira: kultura-gastuak tokiko ekoizpena sustatzen du, eta horrek, bere aldetik, errenta sortzen du. Hala, bi alderdi garrantzitsu izan behar dira kontuan eragin ekonomikoaren azterketak egiterakoan. Lehenik eta behin, eraginpeko lurralde-eremua hautatzea, hots, kultura-erakundearen, -adierazpenaren edo -programaren eremu ekonomikoa. Bigarrenik, hau izan beharko luke azterketa mota honen logikak: “kultura-erakundea edota -adierazpena garatu den eremuan jarduera ekonomikoa nolakoa den, eta nolakoa izango litzatekeen aipatu adierazpen hori ez balego”.

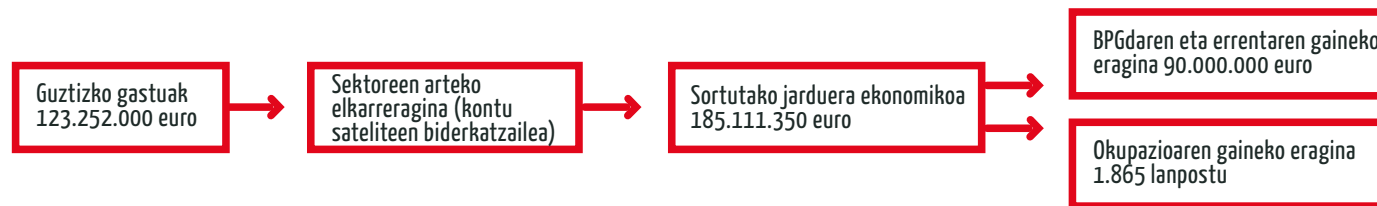
Azken alderdi hori bereziki garrantzitsua da; izan ere, horren arabera erabaki liteke kultura-ekitaldirako gastua egin ala ez. Hau da, kultura-adierazpena egingo ez balitz eraginpeko eremu ekonomikotik desagertuko litzatekeen gastua baino ez litzateke kontuan hartu behar izango. Ekitaldiak jasotzen dituen diru-laguntzak, adibidez, ekitaldia egingo ez balitz azkenean, beste ekitaldi edota erakunde batera bideratu litezke; gastua, beraz, ez litzateke eragin ekonomikoaren azterketan kontabilizatu behar.

Oro har, eragin ekonomikoaren azterketen helburua izango da kultura-adierazpen batek bere eraginpeko eremuan guztira izango duen eragin ekonomikoa lortzea; guztirako eragin ekonomikoa erdiesteko, hiru ondorio hartuko dira oinarri:

- Zuzeneko ondorioak: kultura-adierazpenean erabiltzen diren baliabideak erosteak edota alokatzeak eragiten dituen gastuak. Hala, denboraldi jakin batean erreferentziako ekonomian egindako gastuen zuzeneko eragina ebaluatzen da.
- Zeharkako ondorioak: kultura-bisitariak eraginpeko eremuan denboraldi jakin batean egindako gastuak, kultura-kontsumoari egotz ezin bazaizkio ere, aipatu kultura-adierazpenak emandako kultura-zerbitzuaren kontsumoaren ondore direnak. Ostaturko edo ostalaritzako gastua izan liteke adibide bat.
- Eragindako ondorioak: aurreko bi ondorioetatik sortutako eragin ekonomikoak; eragin mota hori kultura-zerbitzua kontsumitzeagatik lurraldean sortzen diren ondorio biderkatzaileei dagokie. Ondorioak kalkulatzeko, hainbat biderkatzaile erabili ohi dira: ekoizpenekoak, errentakoak, okupazioakoak eta zerga-sarrerakoak.

Gala-Salvador Dalí Fundazioaren eragin ekonomikoaren azterketa aztertuz gero, adibidez, emaitza hauek dira nabarmentzekoak:

Iturria: FLUVIÀ et al., 2012; 13.

> Eragin ekonomikoaren azterketen balioespena

Eragin ekonomikoaren azterketak dira gaur egun gehien garatzen ari direnak. Aipatu den legez, azterketa horiek lagungarriak dira kultura sektorearen garrantzi ekonomikoa erakusteko eta kultura alorrean burutzen diren jardueri, ekitaldiei eta, azken buruan, adierazpenei loturiko fluxu ekonomikoak aztertzeko. Horren haritik, kultura-erakunde batek edota kultura-ekipamendu batek eremu geografiko jakin batean jardura bat egiteak dituen ondorioak neurtzea dute abiaburu.

Metodologia hori balioestean, ezin ahantz dezakegu halako azterketek, beste askok bezalatsu, zenbait muga dituztela (Devesa, Báez, Figuroa eta Herrero, 2012).

Hasteko, aipatzekoa da eragin ekonomikoaren azterketa batzuk kulturako esku-hartze publikoa justifikatzeko erabili direla, litekeen gastuaren aukera ezberdinen arteko erkaketarik aurkezten ez dutenean. Horren harira, eragin ekonomikoaren azterketek kultura-adierazpenen emaitza ekonomikoak ematen dituzte —hots, horien ondorioak—; hala ere, ez lukete izan behar esku-hartze publiko baten arrazoibide bakarra.

Jarraitzeko, azterketok ez dituzte kontuan hartzen izan litezkeen ondorio txarrak; hau da, ez dira aintzat hartzen kultura-ekitaldia, -jarduera edo -jaialdia egiteak dakartzan aparteko gastuak, hala nola garbiketa eta segurtasun-indarrak areagotzea.

Aldi berean, zenbait kasutan, gairak gaitzetsuak dira eragin ekonomikoaren azterketak, eta horrek eragina du kultura-adierazpenen ondorengo balorazioan. Horregatik, eragin ekonomikoaren azterketak ahalik eta ondoen garatzeko, lortutako emaitzak gairak gaitzetsuak gabe, zailtasun tekniko batzuk izan behar dira kontuan.

Eragin-azterketak egiten dituzten egile ugariaren esperientzia (besteak beste, Devesa et alri, 2012; Fluvìa et alri, 2008) eta hurrengo kapituluaren aurkeztutako jardunbide egokiaren analisia abiapuntu hartuta, eragin ekonomikoaren azterketak egitean kontuan hartu beharreko alderdien laburbilduma aurkezten da. Zailtasun teknikoak errazago azaltzeko, eragin ekonomikoaren azterketetan jorratutako hiru ondorioei dagokienez aurkeztutako dira: zuzeneko ondorioak, zeharkako edo lotutako ondorioak eta eragindako ondorioak.

Zuzeneko ondorioak

Tokiko ekonomian eragin zuzena duten gastuak. Arestian esan den legez, ekitaldiaren eragin-eremuan egindako gastua aintzat hartzen dute zuzeneko ondorioak.

Eragin ekonomikoaren azterketetan lortutako emaitzak neurritz kanpokoak izan ez daitezkeen, ezinbestekoa da **erakundeak nahiz ekitaldiak erreferentziako eremu geografikoan bertan eta handik kanpo egindako gastua bereiztea**. Hala, ez litzateke kontabilizatutako erreferentziako eremu geografikotik at egindako gastua; gastu hori, bestalde, ez da zuzeneko hartuko, ez baitu eraginik kultura-adierazpenaren ingurunean.

Zeharkako ondorioak

Ondorio horrek ikusleek erreferentziako eremu geografikoan egindako gastua du oinarri, kultura kontsumitzearen zeharkako gastua da eta. Hots, berez arlo horretakoa ez den gastua, baina kultura-adierazpen baten ondorioz egiten dena.

Halako gastuak kontabilizatzeko, gomendagarria da erabiltzaileei inkesta bat egitea, gastu mota hori lortzearen. Ahalik eta kalkulurik zorrotzena erdiesteko, beharrezkoa da ondorio horiek aztertzean alderdi hauek kontuan izatea:

— 1. Birritan ez kontabilizatzea

Aztergai den ekitaldiaren, erakundearen, jardueraren eta abarren kariaz saltzen diren sarreren edota produktuen gastua zeharkako ondorioetan ez sartzea, horren kontabilitate-kontuetan baitaude. Kontabilitatea zuzeneko ondorioak kalkulatzeko aztertzen da.

— 2. Diru-sarrera garbia tokiko ekonomian

Kultura-adierazpenaren ondorioz tokiko ekonomian sartzen den diru kopuru garbia xedatzeko, tokiko publikoa eta kanpoko publikoa bereizi beharko dira. Hortaz, ohiko bizilekua ere zehaztu beharko da inkesta egitean.

Tokiko publikoak egindako gastua ez da kontabilizatutako, horrek egindako gastua eremu geografikoko beste kontsumo batzuetara esleituko baita baldin eta aztergai den kultura-adierazpena burutzen ez bada. Bestalde, kanpoko publikoaren gastua sartu egingo da; izan ere, ekitaldia edo jarduera egingo ez balitz, gastu hori galdu egingo litzateke erreferentziako eremu geografikoan.

— 3. Gastu egozgarria

Egindako gastuaren zein ehuneko kontabilizatu behar den jakiteko, **erabiltzaileek zergatik bidaiatzen duten zehaztu**. behar da. Alderdi horrek berebiziko garrantzia du; izan ere, ikusleak ekitaldia izan edo ez izan joango balira aipatu eremu geografikora, gastua berdin-berdin egingo litzateke.

Alde horretatik, banaketa hau gomendatzen da:

- Kultura-adierazpena da erreferentziako eremu geografikora joateko arrazoia: gastuaren % 100 egotziko da.
- Kultura-adierazpena erreferentziako eremu geografikora joateko arrazoietakoa bat da: gastuaren % 50 egotziko da.
- Kultura-adierazpenak ez du zerikusirik eremu geografikoan izatearekin: ez da egotziko egindako gastua.

Horretarako, bidaiaren zergatia argitu behar da inkestan. Erreferentziako eremu geografikoko ekonomian egiten den gastua kalkulatzeko, erabiltzaileek/ikusleek egunean batez beste egindako gastua izango da kontuan.

Eragindako ondorioak

Eragindako ondorioak kalkulatzeko, hainbat biderkatzaile hartzen dira kontuan: **ekoizpenaren, errentaren eta okupazioaren biderkatzaileak**. Biderkatzaile hauek ez dira berariaz kalkulatu eragin ekonomikoaren azterketetan zehaztutako eskualdetarako; aitzitik, hainbat eremutako edo eskualde handietako datu makroekonomikoak dira. Horregatik, ez da erreza ekonomia txikietarako tokiko datuak topatzea, lortutako emaitzetan eragina izan baitezakete. Ondorioz, **kultura-adierazpenaren eragin-eremua mugatu beharko da, bai eta hautatutako arlorako gehien hurbiltzen diren input-output taulen biderkatzaileak hautatu ere.**

2.2_ Kulturaren kontu sateliteak

Kulturaren kontu sateliteek kultura sektoreko ekarpen ekonomikoa neurtzen dute. Hurbilketak lehenik diren kontu nazionalak aurkezten dituzte, baina industria-kontu ezberdinak elkartzuz, kulturaren ekarpena antzematearren; kultura ez da industria bakar bat.

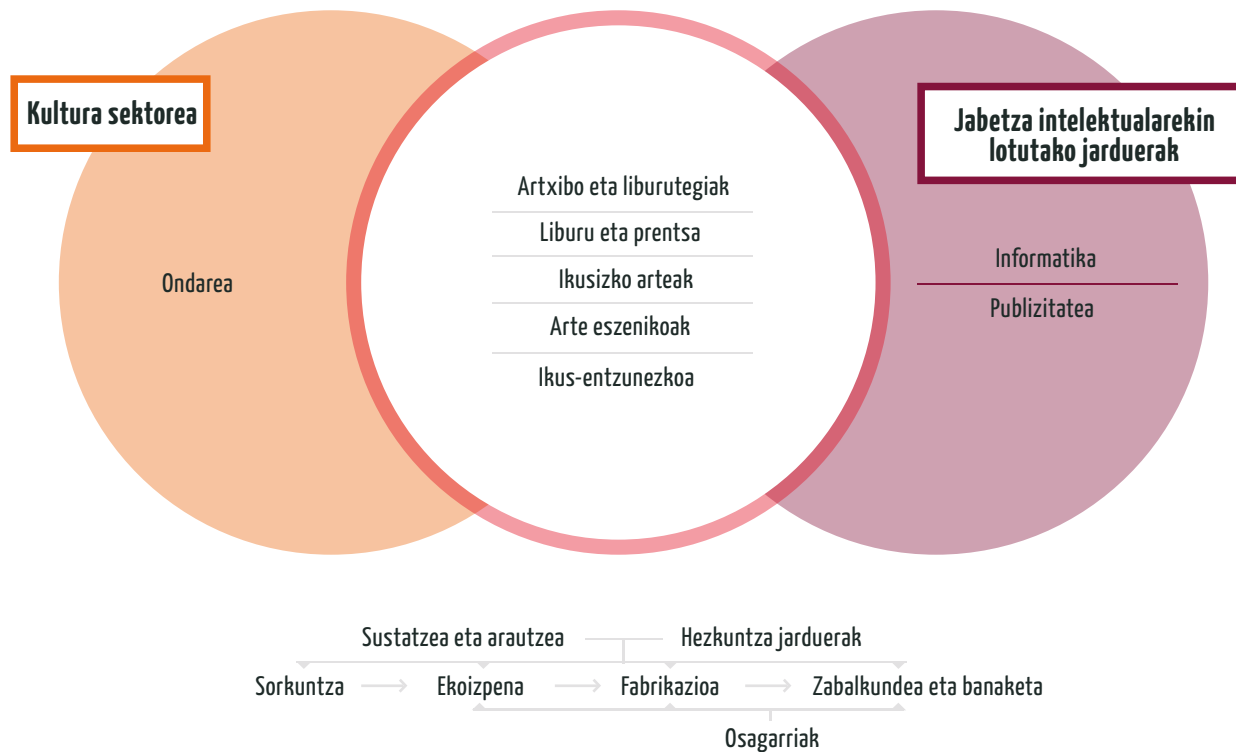
Metodologia honek garatzeko denbora behar du, baina aukera ematen du datu estatistikoak sistematizatzeko; hala, kulturaren industrien ekarpen ekonomikoak neurtzeko ez ezik, kultura-fenomenoak neurri zabalean aztertzeko ere balio du.

Espainiako kulturaren kontu satelitea (CSCE) Hezkuntza, Kultura eta Kirol Ministerioak Estatistika Plan Nazionalaren baitan egindako eragiketa estatistikoa da. Urtero egiten da, kulturak Espainiako ekonomian duen eragina zenbatestea ahalbidetzen duen informazio ekonomikoari buruzko sistema bat izateko.

Espainiako kulturaren kontu sateliteak Espainiako Kontabilitate Nazionalaren (CNE) jatorrizko eta helmugako taulak ditu erreferentziako esparru gisa, zeinek, beste iturri osagarri batzuekin batera, bide ematen baitute kultura-jarduerei eta jabetza intelektualarekin lotura duten jardueri dagokien zatia zenbatesteko.

Hala, eragiketa estatistiko honek bi ikerketa-eremutatik aztertzen du sormen-sektorea: kultura-arloaren eta jabetza intelektualarekin lotutako jardueren ikuspuntutik, hain zuzen ere. Datuak kultura-sektore ezberdinetatik eta, osagarri gisa, balio-katearen etapa ezberdinetatik aztertzen dira (sorrera, ekoizpena, fabrikazioa, hedapena eta banaketa), eta azpimarratzekoa da hori.

Kultura-arloan aintzat hartutako sektoreak eta faseak

Espainiako kulturaren kontu satelitean lortutako emaitzak kulturak Espainiako ekonomian dituen ondorioei dagozkie, balio erantsi gordina (BEGd) eta barne-produktu gordina (BPGd) adierazletzat harturik. Horren harira, honako datu/adierazle hauek aurkezten dira (sektoreen eta balio-katearen faseen arabera aztertuta):

- BEGd-aren bilakaera [azken datu globalak: 28.962 milioi euro 2010ean eta 24.931 milioi euro 2014an].
- BPGd-aren bilakaera [azken datuak ikuspuntu global batetik: 30.044 milioi euro 2010ean eta 25.976 milioi euro 2014an; urteko batez besteko jaitsiera: % 3,6].
- Kultura-jarduerak BEGd eta BPGd-an egiten duten ekarpena
- Jabetza intelektualarekin lotutako jarduerak BEGd eta BPGd-an egiten duten ekarpena
- Kultura-jardueren eta jabetza intelektualarekin lotutako jardueren ekoizpen- eta ustiapen-kontu erraztua
- Erkaketa ekonomiaren beste arlo batzuekin: ekarpena jarduera arlo guztien, kultura-jardueren eta jabetza intelektualarekin lotutako jardueren BEGd-en.

2.3_ Kostu-onuraren azterketak

Metodologia honekin jarduerak, proiektuak eta abarrek sortzen dituzten kostuak eta gizarte-onurak ebaluatzen dira —ez soilik onura ekonomikoak; aitzitik, ongizatean eragin dezaketen kulturaren alderdi guztiak aintzat hartzen dira—. Hala bada, kultura-proiektuak egiteak gizarte-ongizatean eragina duela xedatu daiteke azterketa honekin.

Kostu-onuraren azterketak kultura-adierazpen baten eragin anitzen gaineko balioespen ekonomikoa eta monetarioa egiten du. Lópezek eta Vergarak (2012) dioten bezala, azterketa mota honetan merkatuek aintzat hartzen ez dituzten ondorioen balioespen monetarioa elementu giltzarria da, bai halaber jarduera turistikoa handitzea edo txikitzea, sistema ekologikoaren kalteak, airearen kutsadura edo nekazaritza-lurzoruen kutsadura.

Kostu-onuraren azterketa egiterakoan, ondorio onak eta txarrak nabarmendu ahal izango dira gizarte-itzulkinari dagokionez; molde horretako azterketen abantaila da, kostuak eta gizarte-onurak monetizatzen direnez, posible dela ondoriorik garrantzikoenei antzemateko, beste kasu batzuekin alderatzeko eta aukerak proposatzeko. Monetizazioak abantailak badakartza ere, kontuan izan behar da gizarte-ondorioen monetizazio egokia lortzea dela, hain zuzen ere, kostu-onuraren azterketen zailtasunik handiena (González, 2013).

Ondorioz, honela definitu liteke kostu-onuraren azterketa: «kostu eta onura guztiak unitate monetariotik adierazten diren azterketa; onuren/kostuen ratioak edo horren diferentzialak oro har zehazten du proiektua errentagarria den ala beste bat baino errentagarriagoa ala kaltegarriagoa den» (Planas, 2005; 108).

> Kostu-etekinaren azterketen balioespena

Arestian ikusi den legez, gizarte-ongizatea aztergaia denean komeni da kostu-onuraren azterketak erabiltzea. Ondorio ekonomiko eta sozialak ez dira independenteak; hots, jarduera batek dinamismo ekonomiko handia sortzen badu, onurak ekarriko dizkio, halaber, gizarte-ongizateari.

Kostu-onuraren azterketen helburua da zehaztea kultura-proiektu edo -adierazpen batek gizarte-ongizate garbia hobetzen duen ala ez, kostuak eta gizarte-onurak ebaluatuz, betiere. Baliteke azterketok zenbaketa hutsa izatea (onurak ken kostuak) eta, hartara, erabaki politikoen prozesuan eraginik ez izatea, erabakiak hartzen lagundu dezakeen informazioa nahiz erabakiak hartzeko irizpide bakarria izango balira bezala. Ildo horretan, aipatzekoa da kostu-onuraren azterketek lagungarri izan beharko luketela kulturaren alorreko erabaki politikoak hartzeko, baina ez beren kabuz bakarrik, muga jakin batzuk ere baitituzte. Fluviàk (2016) adierazten duen bezala, kostu-onuraren azterketek ez dute legitimotasun demokratikorik erabaki politiko bat ordezkatzeko.

Aldi berean, gogoan izan behar da pertsonen ongizatea ebaluatu eta maximizatu nahi dutela; gizarte-gaiak ekonomikoki zenbatestek, bestalde, demagogien biktima bihurtu ditzake azterketa hauek. Banako balioetatik balio orokorretara igarotzea, gainera, alderdi eztabaidagarrienetako bat da, eta eragina izan lezake halako azterketetan.

Azkenik, molde horretako azterketak egiten direnean ezin ahaztu dezakegu aplikazio-eremu zabala dutela, ez ordea unibertsala; hortaz, hausnartu beharko da komeni ote den kostu-onuraren azterketa edo beste balorazioen bat erabiltzea.

2.4 Sormen-industrien albo-ondorioen azterketa

ESSnet-Culture Kulturaren Europako Sistema Estatistikoaren sarea da, 27 herrialdeetako erakundeek osatutakoa. Horren agindu nagusiak izaera metodologikoa du: «sistema estatistiko koordinatu batean oinarrituta datuak sortzea eta lehendik diren metodoak egokitzeko nahiz beste metodo batzuk sortzeko aukerak aztertzea, premia berriei erantzuteko eta beste arlo batzuetara hedatzeko» (Final Report, o.c., 19; cit. Echeverría, 2012, 96).

Sareak proposatutako helburuak erdiestearren, ekintzak hiru arlo espezifikan ardatzen dira: kultura-finantzaketa, adierazle ekonomikoak garatzea eta kultura-jardueretan parte hartzea. Proiektua, bestalde, lau lantaldeetan banatzen da, gaiaren arabera:

- Esparrua eta definizioa
- Finantzaketa eta gastua
- Kultura industriak
- Partaidetza eta gizarte alderdiak

Esku artean dugun gaiari dagokionez, aipagarria da sormen-industrien gainean egindako lana eta, zehazkiago, horien albo-ondorioak (spillover direlakoak). Lan-ildotarako, Tallingo (Estonia) Estonian Institute for Futures Studies erakundeak hurbilketa metodologikoa egin du sorkuntza-industrien ondorio ekonomikoetarako; hala bada, hiru ondorio azpimarratzen dira:

- Ekoizpenaren albo-ondorioak
- Ezagutzaren albo-ondorioak
- Sarearen albo-ondorioak

Javier Echeverriak (2012) adierazten duen legez, sorkuntza-industrien ondorioak identifikatuta daudenez gero, horiek neurtzeko ikuspuntu eta tresnetan jartzen da arreta. Hiru galdera mota bereizten dira:

Zer jarduera neurtu nahi da?

- Sorkuntza-industrien adar edo azpisektorearen jarduera iraunkorra
- Normalean lotura duten sorkuntza-industriaren adar multzo baten jarduera iraunkorra
- Behin-behinean beste jarduera batekin lotura duen sorkuntza-industriaren adar bakarra
- Behin-behineko jarduera batean parte hartzen duten sorkuntza-industriaren sektore multzoa

Zein sektoretan dute eragina sorkuntza-industriek?

- Sorkuntza-industrien adar batek beste adar batzuetan eragiten du
- Sorkuntza-industriek lotura duten beste sektore batzuetan dituzten ondorioak
- Sorkuntza-industrien sektore ezberdinek hainbat eremu eta testuingurutan dituzten ondorioak

Zer mekanismo mota hartzen dute oinarri sorkuntza-industriek ondorioak izateko?

- Sorkuntza-industrien eta beste sektore batzuen sare-harremanak direla eta
- Gertutasuna, eragile-fluxua eta ezagutza direla eta
- Gerta daitezkeen egoerak direla eta

Azkenik, proposamen metodologikoak sorkuntza-industrien albo-ondorioen adierazleak zehazten ditu neurketa-maila ezberdinetarako (makro, meso eta kasu-azterketak).

Halako ondorioak aztertzea ezinbestekoa da sorkuntza-industrien dinamika mapeatzeko eta ulertzeko, eragina izan baitezakete ekonomiaren beste sektore batzuetan; eredu, praktika eta antolatzeke zein lankidetzan aritzeko modu berriak proposatzen dituztenez, beste sektore batzuetarako gida edota euskarri izan litezke.

Sormen-industrien albo-ondorioen neurketa, makro parametroetan oinarrituta	Sormen-industrien albo-ondorioen neurketa, meso mailan oinarrituta	Albo-ondorioen neurketa kasu jakin batzuetan
Eskariaren eta hornikuntzaren balioespena	Eskualde-azterketa konparatua	Kluster baten albo-ondorioak neurtzeko adibideak
Sorkuntza-industriek BPGd-an duten eragina (kontsumoa)	Sorkuntza-industriaren sektore edo adarrak eskualdeko errentagarritasun ekonomikoan eragiten duen itzulkina	Sorkuntza-industriako kluster batek informazio-iturri gisa berrikuntza-jardueretan izandako partaidetza
Sorkuntza-industriek BPGd-an duten eragina (ekoizpena)	Sorkuntza-industriako okupazioak eskualdeko enpleguaren guztizkoan duen partaidetza	Sorkuntza-industriako kluster batetik gertu diren sustrai-ondasunen prezioa aldatzea
Sorkuntza-industriek ekoizpen osoan duten eragina	Sorkuntza-industrian lan egiten dutenek eskualdeko enpleguaren guztizkoan duen partaidetza	Sorkuntza-industriako klusterrak herritarrengan duen eragina (datu kualitatiboa, kasu-azterketa)
	Sorkuntza-industrietako ekitaldietara egindako bisitei lotuta gastu gehigarriak izandako partaidetza	
Hurbilketa konparatua (herrialdeen artean eta datu-serieekin)	Sektoretan oinarritutako azterketa	Sorkuntza-industriako ekitaldien albo-ondorioak neurtzeko adibideak
Sorkuntza-industriako sektoreak errentagarritasun ekonomikoan eragiten duen itzulkina	Sorkuntza-industriaren sektoreko pertsonen beste sektore batzuetara mugitzeko joeraren tasa	Sorkuntza-industriako ekitaldietan izatearekin loturiko gastu-eremu nagusiak (hotelen sektorea, adibidez)
Sorkuntza-industriako okupazioak enpleguaren guztizkoan duen partaidetza	Sorkuntza-industriaren sektoreko sarreraren eraginpeko produktu eta zerbitzu berrien partaidetza	Sorkuntza-industriako ekitaldiarekin lotura duten beste sektore edo enpresa batzuetako itzulkinaren partaidetza
Sorkuntza-industrian lan egiten duten pertsonen enpleguaren guztizkoan duen partaidetza	Sorkuntza-industriaren partaidetza informazio-iturri gisa (jarduera berritzaileetan)	Sorkuntza-industriako ekitaldiarekin lotura duten inbertsio berrien partaidetza
	Sorkuntza-industriaren sektorean kontratatutako enplegu berrien partaidetza	Sorkuntza-industriako ekitaldiarekin lotura duten bisiten partaidetza
		Sorkuntza-industriarekin lotura duen atzerriko bisitarien gastuaren partaidetza

2.5_ Gizarte-itzulkina

Kultura-ekintzak pertsonen bizi-kalitatea hobetzen duelako, herritarrei onurak dakarzkielako eta gizarte bateratu eta jasangarriak garatzen laguntzen duelako uste osoan oinarritzen da ikuspuntu hori. Jarrera horretatik, zentzuzkoa da ebaluazio-ereduak berrikustea, eraginkortasun ekonomikoko irizpideak eta kulturaren berezko irizpideak (besteak beste, partaidetza, bizitasuna, kontsumoa) barnean hartzeaz gain, beste zenbait kontzeptu sar ditzaten (gizarte-kohesioa, kultura-artekotasuna, hiriaren birsorkuntza, partaidetza politikoa eta gobernantza, jasangarritasuna...).

80ko hamarkadaz geroztik, gero eta garrantzitsuagoak dira gizarte-eraginaren azterketa hauek. Lehenik eta behin, kultura-ekintzak eta -politikek gizarte-errealitatearen beste arlo batzuetan non eta nola eragiten duten aztertu beharra dago. Gizarte-eraginaren eta kultura-politiken arteko lotura hiru arlotan aztertu da gehienbat, hezkuntzan, ingurumenean eta osasunean, hain zuzen ere.

Horien artean, hezkuntzaren eta kultura-politiken arteko harremana aztertu da batez ere. Horren arabera, kulturak pertsonen trebetasunak eta gaitasunak garatzen lagundu dezake, bizitzako edozein arlotan. Hala ikusirik, hezkuntza-sistemaren luzapena da kultura. Horrez gain, biek ateratzen diote etekina elkarrekiko ahalegin horri; izan ere, hezkuntzan gazte-gaztetatik kulturarekin harremana izanez gero, kultura-jardueretik zaletasuna eta interesa piztuko da epe luzera.

Ingurumen-politikei dagokienez, ekologiarik lotutako jasangarritasunaren ideia babestu du kultura-ekintzak. Gutxienez hiru dimentsiorekin lotzen da kultura-jasangarritasunaren kontzeptua: ekonomikoa, gizartekoa eta teknologikoa (Jeannotte, 2008; cit. Barbieri, Partal eta Merino, 2011). Izan ere, lotura hori esplizituki islatzen da kulturaren Agenda 21 programan. Bertan, ingurumen-erantzukizunaren bizkortzailetzat jotzen dira kultura-faktoreak, eta esaten da ekonomia jasangarri orok behar duela kultura-erantzukizuna: ekonomiak, jasangarria izan dadin, oinarri dituen balioak aztertu behar ditu, bai eta garatzen den inguruko kultura-baliabideak aintzat hartu ere. Osasuna dela eta, kultura- eta sormen-prozesuek gizarte-lotura berrien garapenean egiten dituzten ekarpenak nabarmendu behar dira; horiek, bere aldetik, eragin handia dute jendearen ongizate pertsonalean, osasunean eta autoestimuan.

Azkenik, Jon Hawkesen garapen jasangarriaren ereduari argi geratzen da gizarte-dimentsioa, kultura-bizitasunaren alde egiten baitu elementu nagusi eta estrategiko bezala. Egile horrentzat, kultura-bizitasuna, gizarte-kohesioa, ingurumen-erantzukizuna eta bizitasun ekonomikoa behar-beharrezkoak dira gizarteetan garapen jasangarria erdiesteko.

> Social Return On Investment (SROI)

The SROI Network erakundearen *Inbertsioaren gizarte-itzulkinerako (SROI)* delakoak metodologia hori proposatzen du gizarte-balioa neurtzeko esparru bezala, batetik, desperekotasuna eta ingurumenaren degradazioa murrizteko eta, bestetik, ongizatea hobetzeko, gizarte, ingurumen eta ekonomia kostu eta onurak sartuta. Gizarte-kontabilitatea eta kostu-onuraren azterketa bat oinarri hartuz garatu zen, honako oinarri hauekin:

- Akziodunak tartean sartzea
- Zer aldatzen den ulertzea
- Gauza garrantzitsuak balioestea
- Funtsezkoa den hori besterik ez sartzea
- Ez gehiegi aldarrikatzea
- Gardena izatea
- Emaidza egiaztatzea

Metodologia burutzeko, honako fase hauek proposatzen dira:

1. Irismena ezarri eta akziodun nagusiak identifikatzea
2. Emaidzen mapa egitea
3. Emaidzak egiaztatu eta horiei balio bat ematea
4. Eragina ezartzea
5. SROI kalkulatzeko
6. Erreportatu, erabili eta ziurtatzea

Gizarte-eragina estrategikoki planifikatzeko eta ebaluatzeko baliagarri izateaz gain, akziodunen artean elkarriketa sortzeko tresna ere izan daiteke, antolaketa hobetu dadin eta zerbitzuaren nahiz jardueraren diseinuan parte har dezaten; halaber, lagungarri izan daiteke, besteak beste, baliabide egokiak hautatzeko nahiz gizarte-balioari ahalik eta etekinik handiena ateratzeko, aztertutako proiektua hobetzearren.

SROI Network erakundeak, sektore publikoari dagokionez, aipatzen du metodologia hori proiektuaren, programaren eta abarren garapen-prozesuaren hiru puntutan erabil daitekeela.

- Etorkizuneko azterketaren kasuan, plangintza estrategikoaren etapan, programa bati, horren irismenari eta kontratuen zehaztapenari nola heldu erabakitzeke.
- Etorkizuneko azterketaren kasuan, lizitatzailerik bat hautatzeko orduan, baliagarri izango litzateke baliorik handiena zein proiektuk sortuko lukeen ikusteko.
- Ebaluazioaren kasuan, kontratista baten lana monitorizatzeko.

Bai eta politika publiko batean inbertitzeko gizarte-balioa erdiesteko ere.

Ikusi The Cabinet Office erakundeak, hots, Hirugarren Sektoreko Bulegoak, argitaratutako *A guide to Social Return on Investment* (2012; 102-105). Bertan, SROIren kasu praktiko bat azaltzen da, baita horren gizarte-itzulkina neurtu ere: *Wheels-to-Meals*. Programa horren baitan, udalak diru-laguntzak ematen ditu udalerrian bizi diren 30 adinduentzako askari-kluba garatzeko, osasun- eta gizarte-onurak baitakartza, eta bertakoak topagunera eramaten ditu.

Social Return on Investment – The Impact Map for the worked example (continued from previous page)

Organisation	Wheels-to-Meals	Name	
Objectives	Provide luncheon club for 30 elderly local residents with additional health and social benefits by bringing residents to meals	Date	
Scope	Activity	30 places for eligible elderly and/or disabled local residents 5 days a week, 50 weeks of the year	Objective of Activity
	Contract/Funding/Part of organisation	Local Authority Grant	Time Period
		Purpose of Analysis	Forecast or Evaluation
			1 year (2010) Forecast

Stage 1 duplicate	Stage 2 duplicate	Stage 4			
Stakeholders	The outcomes	Deadweight	Attribution	Drop Off	Impact
	Description	%	%	%	
Groups of people that change as a result of the activity	How would you describe the change?	What would have happened without the activity?	Who else contributed to the change?	Does the outcome drop off in future years?	Quantity times financial proxy, less deadweight, displacement and attribution
elderly / disabled residents	the mild/therapeutic group exercise sessions made residents fitter, they had fewer falls and ended up in hospital less	0%	5%	50%	£625.10 £33,010.60 £48,013.00
	the GP practise nurse group sessions helped residents manage their health and symptoms better and they were healthier	0%	10%	10%	£1,539.00
	residents made new friends and spent more time with others through the group activities	10%	35%	0%	£451.62
	residents had nutritious meals with 3 (out of) 5-a-day and they were healthier	100%	0%	0%	£0.00
local authority	material outcomes for residents only (not for council). All outcomes for this stakeholder already considered above.				£0.00
Wheels-to-Meals volunteers (retired)	healthier volunteers (retired)	70%	10%	35%	£175.50
neighbours of elderly/ disabled residents	reduction in neighbourly care/shopping and breakdown of informal community networks	5%	0%	5%	-£1,306.25
Total					£82,508.57

Stage 5					
Calculating Social Return					
Discount rate (%)		3.5%			
	Year 1 (after activity)	Year 2	Year 3	Year 4	Year 5
	£625.10	£0.00	£0.00	£0.00	£0.00
	£33,010.60	£0.00	£0.00	£0.00	£0.00
	£48,013.00	£0.00	£0.00	£0.00	£0.00
	£1,539.00	£1,385.10	£1,246.59	£1,121.93	£1,009.74
	£451.62	£0.00	£0.00	£0.00	£0.00
	£0.00	£0.00	£0.00	£0.00	£0.00
	£0.00	£0.00	£0.00	£0.00	£0.00
	£175.50	£0.00	£0.00	£0.00	£0.00
	-£1,306.25	-£1,240.94	-£1,178.89	£0.00	£0.00
	£82,508.57	£144.16	£67.70	£1,121.93	£1,009.74
Present Value*	£79,718.43	£134.58	£61.06	£977.70	£850.17
Total Present Value (PV)					£81,741.93
Net Present Value					£39,366.93
Social Return £ per £					1.93: £1

Kulturaren Euskal Behatokiaren → **aurreko argitalpenetan** ikusi den legez, lan zaila eta, metodologiaren ikuspuntutik, berria da gizarte-itzulkina ebaluatzea; izan ere, eraginaren neurketa eta kultura-jarduera edo -esperientziaren elementu ukiezinak normalean ez doaz eskutik helduta. Kultura-adierazpenak herritarrei oro har dakartzkien onurak neurtu behar dira.

Subirats eta beste batzuek (2008) kultura politikek gizarte-eraginak eta -onurak sortzen dituzten ardatz ezberdinak identifikatu dituzte:

- Nortasun eta moral kolektiboa
- Kapital soziala: gizarte-kohesioa
- Kapital soziala: herritarren parte-hartzea eta ekintza kolektiboa
- Gatazka ezagutzea eta kudeatzea
- “Klase ez-emankorren” balioa handitzea
- Pertsonen garapen autonomoa eta sormenaren sustapena
- Hiri-espazioa eraldatzea
- Zentraltasun berriak
- Paisaia berrinterpretatzea

Baina, eragin ekonomikoaren azterketek ez bezala, zeinak azterketa desberdinak erkatzeko aukera ematen duen metodologia estandarra gauzatuz eta finkatuz joan baitira, gizarte-itzulkinekoez metodologia-aldakortasun handiagoa dute.

Aztertutako jardunbide egokietan ikusten den bezala, kultura-politika edota -jardueren gizarte-itzulkina ebaluatzeko azterketek askotariko ebaluazio-metodologiak egokitu eta sortzen dituzte. Horren harira, lortutako emaitzak eta eredu bat ezartzeko aukera alderatzeko zailtasuna izan liteke halako ebaluazioen muga bat. *Social Return on Investment* azterketak dira metodologia estandarizatuena, politika publiko edo programen gizarte-balioa kalkulatzeko xede dutenak, horietan diru publikoa inbertitzearen eragina zein den argitzeko.

Metodologia horrek baditu, bestalde, muga eta onura batzuk. Mugei dagokienez, arestian aipatu den legez, zaila da azterketak alderatzea. Antzeko edo sektore bereko proiektu edo erakundeek erka litezke.

Bigarrenik, eta metodologia askotan gertatzen den bezala, informazio-ezak zaildu egiten du analisia; nahikoa informazio bildu behar da analisia zehatza izan dadin. Aldi berean, zaila da eraginak dirutan zenbatestea, alderdi ukaezinei diruzko balioa ematea konplexua izan baitaiteke.

Hori guztia dela eta, gogoan izan behar da metodologia estandarizatuena ere eguneratuz joan behar duela, baita zehaztuz ere mugei aurre egiteko. Bestalde, metodologia honek bide emango luke proiektu, kultura-adierazpen edo erakunde baten gizarte-balioa maximizatzeke; hala, besteak beste, beharrezkoak diren baliabideak emango dira, komunikazioa eta elkarriketa hobetuko dira proiektuan esku hartzen duten hurbileko akziodunen artean, plangintzan eta antolaketan lagunduko da eta kudeaketa argituko.

3_ Jardunbide egokiak

Txostenaren kapitulu honetan eragile ezberdinek (publikoek zein pribatuek) egindako eragin eta gizarte-itzulkina azterketa ugari jasotzen dira, aukera ematen dutenak arestian aztertutakoaren adibideak ikusteko. Jardunbide egokien bilduma hau euskarri eta informazio-iturri garrantzitsua ere izan da, bide eman baitu txostenaren esparru teorikoa osatzeko.

Jardunbide egokiak hautatzeko, zenbait irizpide ezarri dira nabarmendu ahal izateko lehen aurkeztutako mugak gainditzearen alde egiten duten, metodologia aldetik berrikuntzak egiten dituzten eta balio erantsia ematen duten edukiak sartzen dituzten azterketak. Kulturaren errealitateari ekonomiaren ikuspuntutik heltzen dioten azterketak eta alderdirik sozialena balioesten duten beste batzuk bereizten direnez gero, irizpide komunak eta tipologia bietako irizpide bereziak ezarri dira.

3.1_ Eragin ekonomikoaren azterketak

3.1.1_ Hautatzeko irizpideak

Honako atal honetan ekonomiaren ikuspuntutik jardunbide egokiak xedatzeko erabiltzen diren hautaketa-irizpideak zehazten dira. Horrez gain, aukera ematen du kasuak alderatzeko kasuan kasuko irizpideei dagokienez.

- **Azterketa mota:** aztertzen den kulturaren eragina/balioa zein den.
- **Metodologia:** azterketa egiteko erabiltzen den prozedura zein den.
- **Metodologiari buruzko azalpena:** txostenak erabilitako metodologia azaltzen du zehatz-mehatz.
- **Erreferentziako eremua zedarritzea:** ekitaldiaren/jardueraren/erakundearen erreferentziako eremua mugatzea eremuan eta eremutik kanpo egindako gastua bereizteko.
- **Birritan ez kontabilizatzea:** zeharkako eraginetan ekitaldiaren kontabilitatearen bidez zuzeneko ondorioetan jasotako kontzeptuak ez kontabilizatzea.
- **Tokiko/kanpoko publikoa bereiztea:** ikusleen/bisitarien gastua kontabilizatzeke, kontuan izan behar dira erreferentziako eremuan bizi direnak; izan ere, horiek egiten duten gastua ez litzateke galduko kultura-ekitaldia egingo ez balitz ere. Hala ere, kanpoko publikoak egiten duten gastua galdu egingo litzateke kultura-ekitaldia egingo ez balitz.
- **Benetan egozgarria den gastua zenbatetzea:** hiriko edota eskualdeko ekonomian egindako gastua kalkulatzeko, gune horretan egunean egiten den batez besteko gastua hartu behar da kontuan; alabaina, aztergai den ekitaldiarengatik bertaratutako bisitarien gastua baino ez. Alegia, hirian ekitaldia ez den beste arrazoi batzuegatik diren bisitarien gastua ez da kontabilizatu behar, berdin-berdin gauzatuko bailitzateke ekitaldia egin zein ez.

- **Biderkatzaileak – eragin-eremua:** gogoan izan behar da input-output tauletako biderkatzaileek eragina gaindimentsionatu dezaketela batzuetan, aztergai den eragin-eremua baino eremu handiagoa hartzen baitute; izan ere, taula berak aplikatzen dira ekonomia handietan zein ekonomia txikiagoetan.
- **Inkesta ikusleei/bisitariei:** publikoari inkesta bat egitea, jada proposatutako alderdiak jasotzen dituen zeharkako gastua kalkulatzeko. Aztertutako errealitatea irudikatzen duen inkesta. Inkestaren errore-marjina eta konfiantza-maila jaso behar du azterketak.
- **Balio erantsia ematen duten elementuak:** helburu nagusiaz gain, azterketak beste elementu batzuk ere jaso ditzala, horri balio erantsia emateko, hala nola sortutako ingurumen-eragina.

Irizpideak	Guggenheim (Bilbo)*	Artium Museoa	Valdiviako Nazioarteko Zinema Jaialdia	Edinburgoko jaialdiak
Azterketa mota	Eragin ekonomikoaren azterketa	Eragin ekonomikoaren azterketa	Eragin ekonomikoaren azterketa	Eragin ekonomikoaren azterketa
Metodologia	Input-Output taulak	Input-Output taulak	Input-Output taulak	Input-Output taulak
Metodologiari buruzko azalpena	X	X	X	X
Inkesta ikusleei/bisitariei	X	X	X	X
Erreferentziako eremua zedarritzea		X	X	
Birritan ez kontabilizatzea	X	X	X	X
Tokiko/kanpoko publikoa bereiztea	X	X	X	X
Benetan egozgarria den gastua zenbatestea	X	X	X	X
Biderkatzaileak – eragin-eremua		X	X	X
Balio erantsia ematen duten elementuak	X			

*Emitzek biderkatzaileen erabilera aditzera ematen badute ere, aipatzekoa da argitaratutako datuetan ez direla zehazten, ez eta eragin eragin-eremua ere.

3.1.2 Eragin ekonomikoari buruzko azterketen jardunbide egokiak

> Bilboko Guggenheim Museoaren jarduerak sortutako eragin ekonomikoaren azterketa

Bilboko Guggenheim Museoaren eragin ekonomikoari buruzko azterketan euskal ekonomiaren Input-Output taulak erabili dira; horiei esker, museoaren jarduerak Euskadiko BPGd eta enpleguan izandako eskaria azaldu da, bai eta zerga-bilketa zenbatetsi ere.

Honela egituratzen da museoeko eragin ekonomikoaren ereduak:

Guggenheim Bilbao Museoaren 2016ko azken eskaria

1. Museoaren **BARRUAN** egindako gastua

Barne daude: bisitarien Museoaren BARRUAN egindako gastua (sarrerak, gidaridun bisitaldiak, kafetegi-jatetxea, denda), kide korporatiboen ekarpenak, diru-laguntzak eta ekitaldi bereziak antolatzearen ondoriozko gastua.

2. Bisitarien Museoetik **KANPO** egindako gastua

Bisitarien, EAEn egon diren bitartean, Museoetik KANPO egin duten gastu osoa da (hotelak, jatetxeak, garraioa eta aisialdia).

Eragindako sektore nagusiak

- Jolas- eta kultura-jarduerak (sarreraren salmenta, gidaridun bisitaldiak eta abar).
- Ostalaritza (kafetegi-gastua, Museoko jatetxea eta abar).
- Xehekako merkataritza (dendako gastua).
- Beste enpresa-jarduera batzuk.
- Ostalaritza (ostatua, jatetxeak eta antzekoak).
- Lurreko garraioa (Bilbora iristeko eta bertan mugitzeko garraioa).
- Jolas- eta kultura-jarduerak (aisialdiko gastua).

Efektu biderkatzailea Leontief-en ereduak

Zuzeneko eragina. Guggenheim Bilbao Museoari lotutako jardueretan parte hartzen duten eragile publiko eta pribatuek egiten duten gastua.

Zeharkako eragina. Eragin ekonomikoa ez da zuzeneko efektuan amaitzen. Izan ere, eragile ekonomikoek eskaerak egin beharko dizkiete euren hornitzaileei, sortutako eskaria asetzeko; horrek bigarren transakzio-zikloa jarriko du abian, areagotu egin beharko baitituzte hornitzaileei egindako eskaerak. Eta horrela bata bestearen atzetik.

Eragin indusitua. Ekoizpena handitzeak enplegua sortzen du eta lan-errentek gora egiten dute; horrek kontsumoa areagotzen du, familien kontsumitzeko joeren arabera.

Eragin ekonomikoa

€ BPGd

EAEn aberastasuna handitu egin da Guggenheim Bilbao Museoak sortutako jardueraren ondorioz.

👤 Enplegua

Museoak sortutako jardueraren ondorioz urtero mantentzen diren lanpostu baliokideen batez besteko kopurua.

€ Zergak

Ogasun Publikoentzako zerga-bilketak gora egin du (BEZ, PFEZ eta sozietateen gaineko zerga).

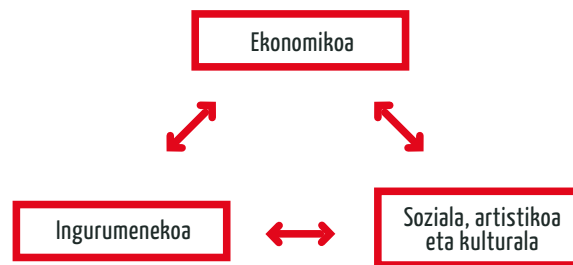
Hala bada, alderdi hauek jasotzen ditu azterketak: bisitarien museo barruan eta handik kanpo egindako gastua, eraginpeko sektore nagusiak, efektu biderkatzailea eta, arestian esan den legez, EARko BPGd, enpleguan eta zergetan duen eragina.

Azterketa egiteko, museoarekin zerikusia duten eragileek sortzen duten jarduera zenbatetsi da. Horretarako aintzat hartu dira:

- Enpresek, partikularrek eta erakundeek Bilboko Guggenheim Museoan egindako gastua
- Museoko guneeetan ekitaldiak antolatzeke egindako gastua
- Bisitarien museoan instalazioetatik at egindako gastua (ostatua, garraioa, dendak, aisia eta elikadura). Hartara, 4.152 inkesta egin dira hiru hilabetez; alabaina, bi aldagai baino ez dira kontuan hartu: "Bilboko Guggenheim Museoa Bilbora etortzeko erabakiaren giltzarri izan den" inkestak, batetik, eta, bestetik, hilabete baino gutxiagoko egonaldietara bideratutakoak. Hortaz, 3.449 inkesta geratu dira guztira (% 83).

Lortutako emaitzen arabera, museoak 311 milioi euroko eskaria sortu zuen orotara 2011n; horietatik, 27,9 milioi (% 8,96) museoan bertan gastatu ziren, eta 283,2 milioi, berriz, handik kanpo. Ostalaritza (% 41,68), txikizkako merkataritza (% 13,70) eta aisia- zein kultura-jarduerak (% 13,62) dira onurarik handienak jasotzen dituzten sektoreak.

Museoak sortutako eragina, bestalde, ez da soilik ekonomikoa; aitzitik, hiru bider jasangarria den eredu bat hartzen da oinarri:

Ikuspegi horrek eragin-azterketari balio erantsia ematen dioten elementuak txertatzen ditu. Azterketak hiru ikuspegiok osatzen dituzten gai ezberdinak ditu abiapuntu:

— Ikuspegi ekonomikoa:

Nola eragiten du Museoak BPGd, enplegu eta zergetan?

Zein neurritan lagundu du Museoak Bilbo eraldatzen eta eskualdeko lehia indartzen? Ekonomiaren zein sektorek jasotzen dute onura gehien?

Zein heinetan lagundu du Museoak kanpoan Bilboko irudia sendotzen?

— Ikuspegi sozial, artistiko eta kulturala

Zer ekarpen egin dio Museoak bere inguruko garapen sozial eta kulturalari? Zertan gauzatu da?

Nola eragin du Museoaren kudeaketa-eredu berriak beste kultura-erakunde batzuetako kudeaketa-ereduen modernizazioan?

Zer jarduketak lagundu dute kolektibo ezberdinak (pertsonek desgaituak, adinduak etab.) gizarteratu eta garatu daitezten?

Zer jarduketak lagundu dute euskal artea eta artistak indartzen?

— Ingurumeneko ikuspegia

Zer konpromiso hartu ditu Museoak ingurumenarekiko, kutsadurari aurrea hartzearekiko eta hondakinak sortzearekiko?

Zer jarduketa edo jardunbide jasangarriekin lagundu du Museoak ingurune osasungarriagoa garatzen eta eraginkortasun handiagoa erdiesten?

Azterketak egindako galdera guztiei erantzuten die; hala, museoak euskal errealitatean duen eraginari buruzko txosten osatua lortzen da, ez soilik ekonomiari buruzkoa.

B+I STRATEGY (2011). Txostena: Guggenheim Bilbao Museoaren jardueraren Eragina Ekonomian – 2011ko balioespena. Guggenheim (Bilbo). Hemen eskuragarri:

→ https://prensa.guggenheim-bilbao.eus/src/uploads/2012/09/Estudio_de_Impacto_Economico_2011-EU.pdf

→ [2016 <http://www.guggenheim-bilbao-corp.eus/wp-content/uploads/2011/03/Estudio-de-Impacto-Economico-2016-EU.pdf>

> Gasteizko Artium Museoaren eragin ekonomikoari buruzko azterketa

Azterketaren xede nagusia da Gasteizko Artium Museoak Arabako lurraldean izandako eragin ekonomikoa neurtzea eta erakustea. Horretarako, Input-Output tauletan jatorria duen eskari-eredua erabili da metodologia gisa. Hala, zuzeneko ondorioak ez ezik, museoak Arabako ekonomian eragindako ondorioak ere zenbatetsi nahi dira.

Azterketan, *denboraldi jakin batean aipatu ekonomian jazo diren ekoizpen- eta banaketa-eragiketak bereizita erakusten dituzten kontabilitate tresnatzat* hartu dira Input-Output taula horiek, matrizeak balira bezala irudikatzen dituzten ekonomien argazkitzat, alegia. Bestalde, eskari-eredua erabiltzen da metodologia gisa, *aukera ematen duena zenbatesteko noraino iago behar duen jarduera-adar bakoitzaren ekoizpenak zehaztutako azken eskari-helburua modu exogenoan asebetetzeko.*

Azterketaren arabera, eskari-eredu sinpleak badu muga bat: *ez du barnean hartzen eskaria gehitzearen ondorioz ekoizpena gehitzeak errentan eragiten duen gehikuntza, ez eta errenta handitzearen ondorioz kontsumoetan jazotzen diren ondorio gehigarriak ere. Hori dela eta, kontsumoaren eta errentaren arteko elkarrekintzaren ondorioa ere aintzat hartzen duen eskari-eredua sartzen da.*

Azterketa honek bide ematen du *Input-Output metodologiaren eta eskari-ereduaren* aplikazioa ikusteko. Gasteizko Artium Museoaren eragin ekonomikoa neurtzeko, museoaren eragin ekonomikoa hauek zenbatesten dira:

— **Zuzeneko eraginak:** Museoaren gastu-jarduerak berak sortutakoak (Arabako Artium Fundazioak eta lurraldean bizi diren langileek ondasunak eta zerbitzuak erostea).

Eraginok zenbatesteko, azterketak aurrekontu-likidazioak hartzen ditu oinarri. 2010ean museoaren jarduerari egotz dakioken 4 milioi euroko gastua jaso zen.

— **Zeharkako eraginak:** museora bertaratutakoek sortutakoak (museoaren jarduerak eragindako eskari-gehikuntzak, museoa bisitatzeko dutenek lurraldeko ondasun eta zerbitzuetan egindako gastuak).

Zeharkako ondorioak zenbatesteko, inkesta bat egin zaie bisitariei, Arabako lurraldetik at datozenak izan dira kontuan eta museoari bisitan etortzeko arrazoitzat zenbaterainoko garrantzia eman zaion, horren arabera neurtu da gastua. 300 inkesta egin ziren, zuzeneko elkarriketen bidez, uztailan eta abuztuan, $\pm 4,88$ ko errore-marjinarekin eta % 95eko konfiantza-mailarekin.

Bisitari bakoitzak 57,40 €-ko batez besteko gastua egin zuen, batik bat ostalaritzan, ostatuan, arropatan eta erregaian. Batez besteko gastu hori 2010eko bisitari kopuruarekin biderkatu zen jatorri mota bakoitzeko (inkesta 2012an egin zenez gero, lortutako zifrak deflatatu egin dira, 2010etik 2012ra bitarteko KPIren aldakuntzarekin [% 4,9]); hala bada, 1,5 milioi euroko zeharkako eragina erdietsi zen ekoizpenaren gainean.

— **Eragindako inpaktuak:** Arabako lurraldeko ekoizpen, errenta eta enpleguaren gaineko eragin ekonomikoa. Lehengo eraginek ekoizpen-sarean sortzen dituen arraste-dinamikak eragindakoak (Leontiefen alderantzizko matrize zabalduaren biderkatzaileak).

Erabilitako Input-Output taula EUSTATEk 2005erako emandako taula simetrikoa da. Arabako lurraldeko ondorioen eragin-eremutzat hartzen da. Hasteko, jarduera-adar bakoitzeko ekoizpenaren gaineko eragin osoa lortzen da. Jarraitzeko, eragina zenbatesten da, errentari edo balio erantsiari dagokionez, errenta-biderkatzaileak abiapuntu hartuta. Eta, amaitzeko, ekoizpen- eta errenta-eraginek eusten dituzten lanpostuak zenbatesten dira, enplegu-biderkatzaileen bitartez.

lido horretan, 15,3 milioi eurokoa da benetako ekoizpenaren gaineko eragin osoa (eragindako ondorioak 9 milioi eurokoak dira). Errentaren eragin osoa 8,1 milioi eurokoa da (eragindakoak, berriz, 4,6 milioi eurokoak). Enpleguko eragin osoari dagokionez, 165 lanpostu sortzen dira, eta horietatik 81 eragindako enpleguak dira. Ekoizpen eta errentako eraginak abiaburu hartuta, Arabako Foru Ogasuneko zerga-sarreraren ondorioak ere zenbatetsi dira.

Gasteizko Artium Museoaren eragin ekonomikoari buruzko azterketa honek aukera ematen du Input-Output taulen eta eskari-ereduaren definizio metodologikoan barneratzeko; horrez gain, horren aplikazioaren adibide xehea da.

GARMENCIA, J.M. (2012). Vitoria-Gasteizko Artium museoaren eragin ekonomikoaren azterketa. Euskal Herriko Unibertsitateko Ekonomia Aplikatua, I. Saila. Hemen eskuragarri:

→ http://www.artium.org/images/historico/documentos/Transparencia/Memoria_estudio_impacto_Artiuml.pdf

> **Kultura-jaialdien eragin ekonomiko eta sozialak: Valdiviako Nazioarteko Zinema Jaialdia**

Valdiviako Nazioarteko Zinema Jaialdiaren txostenak bide ematen du eragin ekonomikoaren azterketen metodologiaren aplikazioa lortzeko, zuzeneko, zeharkako eta eragindako ondorioak kalkulatzuz; aldi berean, horiek kalkulatzeko muga eta zailtasun teknikoak nabarmentzen ditu.

Eragin ekonomikoaren azterketa aplikatzeko eta jaialdiak sortutako eragin ekonomikoa neurtzeko, Valdivia hiria eta Los Ríos eskualdea zehaztu dira erreferentziako eremu gisa. Ondorio ezberdinak kalkulatzeko, hauek hartzen dira kontuan:

— **Zuzeneko eraginak:** aurrekontuetatik erdietsitakoak (eskualdean gauzatzen diren gastuak eta kanpoan egotzi beharrekoak bereizten dira).

Guztira 220,4 milioi pesoko zenbaketa lortu da; horien % 76,5 eskualdeko ekonomiari dagozkie.

— **Zeharkako eraginak:** jaialdiarekin lotura duten kanpoko ikusle edo turistek egindako gastuak. Horiek kalkulatzeko, norberak betetzeko inkesta bat egin zitzaion jaialdian izandako publikoari (saio zinematografikoan sartzean ematen zen, eta amaitutakoan itzuli). Ausazko laginketa-sistema. 1.860 galdeketa eman ziren, eta 750 erantzun (% 40ko erantzute-tasa), ±% 3,6ko lagin-errorearekin eta % 95eko konfiantza-mailarekin.

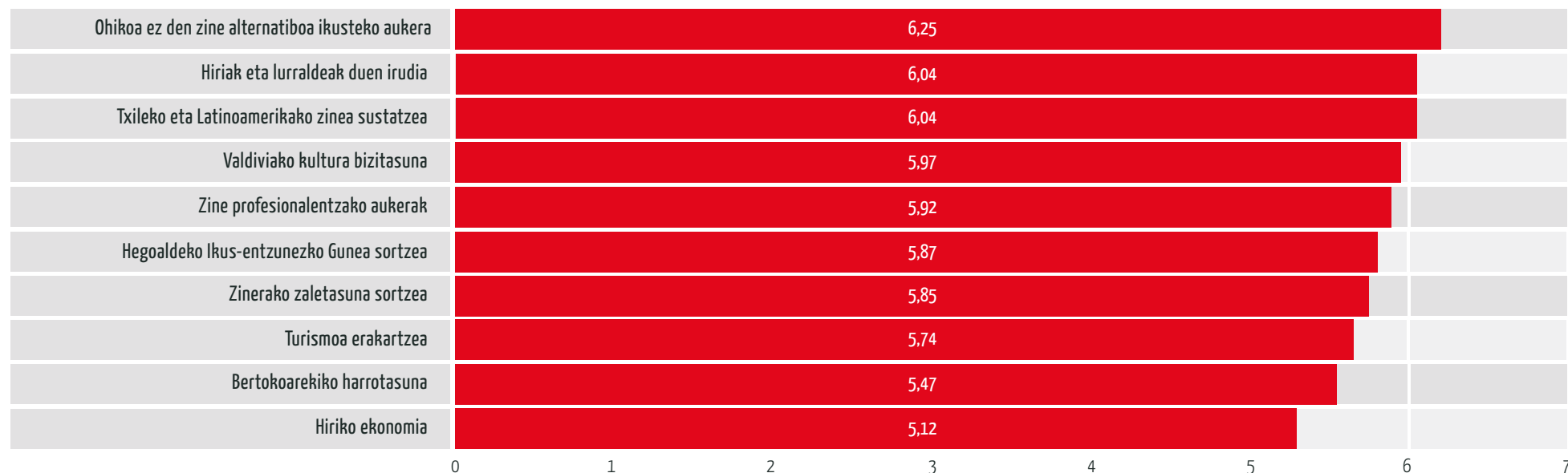
- Emaitzak ez gairantsionatzeko, galdeketa birritan kontabilizatzegatik, ez dira sartzen jaialdian saldutako sarrerak eta produktuak, jaialdiaren kontabilitatean aintzat hartzen baitira eta, hartara, zuzeneko eraginetan.
- Tokiko ekonomian sartzen den diru kopuru garbia zehazteko, beren bizilekuaren gainean galdetu zitzaizen inkestatuei. Hala, tokiko eta kanpoko publikoak bereizten dira, eta kanpoko publikoaren gastua besterik ez da kontuan hartzen.
- Jaialdiari benetan egotz dakizkiokeen gastuak xedatzeko, bidaiatzeko arrazoia galdetu zitzaizen bertaratutakoei, eta horren arabera neurtzen da gastua (hau da, % 100 bidaiatzeko arrazoia jaialdia bazen, % 50 jaialdia arrazoietako bat bazen, eta % 0 jaialdiak eraginik izan ez bazuen eskualdea bisitatzeko erabakian).
- Tokiko eta eskualdeko ekonomian egindako gastua esleitzeko, inguruan egunean egindako batez besteko gastuari buruz galdegin zitzaizen inkestatuei.

Zeharkako ondorioak guztira, beraz, 45,9 milioi pesokoak dira Valdivia hiriko eta Los Ríos eskualdeko ekonomian; % 35,9 janariei dagozkie, % 29,7 ostatuari eta % 16 ia erosketari. Jaialdia bidaiatzeko zio nagusia den bisitarien gastua 43,4 milioi pesokoa da.

— **Eragindako zergak:** 2003. urterako Txileko Input-Output tauletan jatorria duten biderkatzaileen bidez zenbatetsita; Txileko Banku Zentralak egin zituen aipatu taulak (2006), eskuragarri ziren azkenak.

Biderkatzaileetatik lortutako emaitzen arabera, eragindako gastu garbia 138,4 milioi pesokoa da. Hartara, jaialdiaren ondorioak guztira 352 milioi pesokoak dira.

Azterketak, bestalde, jaialdiari buruzko informazio gehigarria ere ematen digu. Ekonomikoak ez diren eraginei dagokienez, parte-hartzaileen balioespena eskaintzen da:

Txostenak hausnarketa teorikoa ere ematen du, kultura-jaialdiek nahiz -ekitaldiek izan ditzaketen eragin ezberdinen gainean; mugatzeko zailak dira eraginok, elkarri lotuta egon behar dute eta.

- Eragin ekonomikoak: kultura-adierazpenek ondorioak izan ditzakete tokiko eta eskualdeko garapen ekonomikoan, epe laburrera (erakartzeko eta gastua sortzeko ahalmena) eta epe luzera (lurraldeko ekoizpen, hiri eta gizartearen egitura aldatzea, aldi berean lotura duena ondorio kultural, sozial eta fisikoekin).
- Eragin turistikoak: eragina izan dezakete helmuga aukeratzean nahiz bisitarien gogobetetasuna hobetzen duen bisita edo elementu bat errepikatzean. Horrek guztiak aukera ematen du leku jakin bateko profil turistikoa eta kultura-irudia garatzeko. Horrek, halaber, eragin ekonomikoak sortzen ditu ekoizpen, errenta eta enpleguari dagokienez.
- Kultura-eraginak: kultura-ekitaldi batek kultura ardatz badu ere, badira, beren izaera berritzaile edo abangoardista dela eta, publikoari kultura-aukerak eman diezazkioketen ekitaldiak, kultura-azpiegitura finkoen osagarri. Hala, bestelako kultura eskain daiteke, eraberritzailea, eta hirietako kultura-eskaintza zabaldu.
- Gizarte-eraginak: gizarte-garapenean lagundu dezake, ikuspuntu orokor batetik zein ikuspuntu pertsonal batetik. Gizarte-onurak sortzen dituzte, herritarren ongizatea, gizarte-kohesioa...
- Eragin fisikoak: zenbait kultura-adierazpenek guneko edo zentro berriak instalatzea ekar dezakete berekin, baita hiriko gunek berrantolatzea ere;

Orobat, eragin ekonomikoaren azterketak egiteko unean kontuan izan beharreko alderdi ugari proposatzen dira, metodologiari dagokionez. Halako azterketen muga nagusia da askotan eman zaien erabilera txarra, lortutako emaitzekin justifikatzen saiatu baita kultura-arloko esku-hartze publikoa, eta ez dute erkaketarik ematen gastu posibleen artean.

Zailtasun tekniko hauek nabarmendu daitezke, besteak beste: ikusle kopurua jakitea, gastua zehaztasunez aztertzea eta ekoizpen-sarearen modelizazioa. Badira, halaber, oso zehatzak ez diren azterketak, neurritz gaineko emaitzekin askotan; mugak gorabehera, dena den, metodologia zorrotza da, eta kulturak sortutako fluxu ekonomikoak ezagutzeko eremu-ikerketa du, gaindimentsionamendurik izan ez dadin. Hori dela eta, eragin ekonomikoaren azterketak egiteko zailtasunak aintzat hartu behar dira.

DEVESA, M., BÁEZ, A., FIGUEROA, V. ETA HERRERO, L.C. (2012) "Repercusiones económicas y sociales de los festivales culturales: el caso del Festival Internacional de Cine de Valdivia". Eure. Iraila, 2012, 38. bol. 115. zk., 95-115. Hemen eskuragarri:

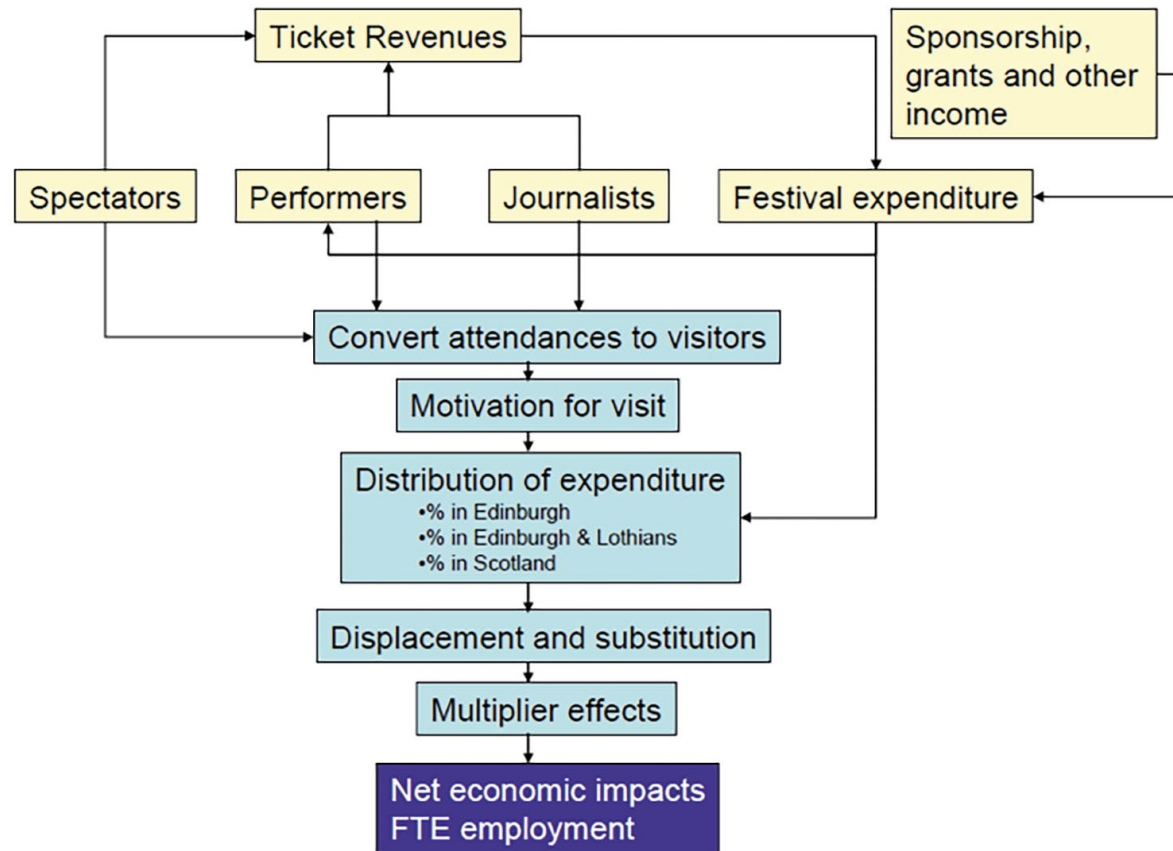
→ <http://www.scielo.cl/pdf/eure/v38n115/art05.pdf>

> **Edinburgh's year round festivals 2004-2005 Economic Impact Study**

Edinburgoko jaialdien eragin ekonomikoaren azterketak aukera ematen du azterketa mota honen ikuspegi berria erdiesteko, hirian urtean zehar egiten diren 17 jaialdiak aztertzen dira eta. Eragin ekonomikoa bereiz zein taldeka zenbatesten da, Edinburgon eta, modu zabalagoan Lothian eskualdeko ekonomian duen zeregina hobeto ulertzeko helburuz. Ez datza errendimendu-aldeak aztertzean, jaialdien neurri arrakastatsuei buruzko ondorio batzuk garatu ahal izatean baizik.

Horrez gain, jaialdietako ikusleen profilak ulertzeko gune eta etorkizuneko ikerketa-lanetan erabili ahal izango den eredu-inkesta-tresna gisa egituratzen da azterketa.

Metodologia dela eta, honako hauek dira eragin ekonomikoa kalkulatzeko prozesua eta kontzeptu nagusiak:

Eragin ekonomikoaren azterketa egiteko, 4.129 galdeketa egin ziren jaialdi guztietan urtebetez, sei arloren inguruan:

- Ikusleen profila
- Motibazioa eta publizitate-bideak
- Ekitaldietara joatea, bisitari berriak eta errepikatzen duten bisitariak
- Etorkizuneko ekitaldietara joatea
- Egonaldiaren iraupena eta ostatu mota
- Jaialdiak eta bisitarien izandako esperientziaren kalitatea balioestea

Azterketak zehaztasunez ikertzen ditu jaialdietan parte hartzen duten ikusleak, kazetariak, artistak, antzezleak eta antolatzaileak; ondoren, jaialdiak egiteak berekin dituen ekoizpen gehigarri garbia, diru-sarrerak eta enplegua zenbatesten dira.

Hauek dira lortutako emaitza nagusiak:

- Edinburgoko jaialdiek 170 milioi liberako ekoizpena sortzen dute Edinburgon gutxi gorabehera, eta 184 milioi liberakoa Eskozian.
- Diru-sarrera berriei dagokienez (eremu geografikoan metatutako soldatak eta irabaziak), 40 milioi libera Edinburgon eta 51 milioi Eskozian.
- Urtebetez, 3.200 lanpostu sortu ziren Edinburgon eta 3.900 Eskozian (lanaldi osoko lanpostuak, 30 ordu baino gehiago astean).

Eragin ekonomikoaren zenbatespenaz eta profilen arabera azterketaz gain, eragin mediatikoaren azterketa ere egiten da. *Advertising Equivalent Value (AVE)* delakoarekin neurtu ohi dira komunikabideen balioa, bide ematen baitu jaialdiek sortzen duten estaldura-mailaren oharra lortzeko. Aipatu azterketak hiru arlo ditu ardatz: artikuluen aldeko jarrera, *Opportunities to See (OTS)*¹ y *Advertising Equivalent Value (AVE)*.

Alde horretatik, eragin ekonomikoaren azterketen ikuspegi zabalagoa lortzea ahalbidetzen du azterketa honek. Izan ere, metodologiaren aplikazioa eta bisitarien profilak aurkeztu ez ezik, metodologia hori 17 kultura-adierazpeni dagokienez nola aplikatu ere zehazten du.

SQW LIMITED Y TNS TRAVEL AND TOURISM (2005). Edinburgh's year round festivals 2004-2005. Economic Impact Study. The City of Edinburgh Council. Hemen eskuragarri:

→ http://www.edinburghfestivalcity.com/assets/000/000/341/SQW_Economic_Impact_Report_-_01.09.05_original.pdf?1411036239

¹ Entzuleen neurria da, honako hauetan sorburu duena: National Readership Survey (Irakurleen Inkesta Nazionala) delakoaren eta Broadcasters' Audience Research Board (BARB) (Irratiko Entzuleen Ikerketarako Batzordea) delakoaren hiruhileko iturria eta Radio Joint Audience Research Ltd (RAJAR) (Erresuma Batuak irratioko entzuleak neurtzeaz arduratzen den erakunde ofiziala, BBC eta Radiocentre-ren jabetzakoa, merkataritza-sektorearen izenean) erakundearen datuak.

3.2 Gizarte-itzulkina

3.2.1 Hautatzeko irizpideak

Jarraian, gizartearen ikuspuntutik jardunbide egokiak xedatzeko erabiltzen diren hautaketa-irizpideak azaltzen dira. Alderdi ekonomikoari buruzko jardunbide egokietan bezala, aukera ematen du gertakariak alderatzeko kasuan kasuko irizpideei dagokienez.

- **Azterketa mota:** aztertzen den kulturaren balioa zein den.
- **Metodologia:** azterketa egiteko erabiltzen den prozedura zein den.
- **Metodologiari buruzko azalpena:** txostenak erabilitako metodologia azaltzen du zehatz-mehatz.
- **Gizarte-onurei buruzko azalpena:** zehatz-mehatz azaltzen dira.
- **Gizarte-balioa hobetzeko edota handitzeko estrategiak:** azterketak kultura-adierazpena hobetzeko nahiz horren gizarte-balioa areagotzeko estrategiak edo puntuak biltzen ditu.
- **Azterketa ekonomikoa eranstea:** gizarte-itzulkinaz gain, kultura-erakundearen, -ekitaldiaren edo -adierazpenaren eragin ekonomikoaren azterketan aintzat hartzen da.
- **Inkesta ikusleei/bisitariei:** metodologiak azterketaren xede diren segmentu nagusientzako inkesta bat eransten du.
- **Jardunbide egokiak:** gizarte-itzulkina balioetsi ez ezik, beste esperientzia batzuetan balioetsi eta erantsi daitezkeen jardunbide egokien laburbilduma aurkezten du azterketak.
- **Balio erantsia ematen duten elementuak:** helburu nagusiaz gain, azterketak beste elementu batzuk ere jaso ditzala, horri balio erantsia emateko, hala nola sortutako ingurumen-eragina.

Irizpideak	DSS2016EU. Kulturaren Europako Hiriburua	Nafarroako liburutegiak	Xarxa Municipal de Biblioteques de Barcelona
Azterketa mota	Ebaluazioa	Eragin sozioekonomikoaren azterketa	Gizarte-balioaren azterketa
Metodologia	Berezkoa	Inbertsioaren itzulkina (ROI)	Berezkoa
Metodologiari buruzko azalpena	X	X	X
Inkesta ikusleei/bisitariei	X	X	X
Gizarte-onurei buruzko azalpena	X	X	X
Gizarte-balioa hobetzeko edota handitzeko estrategiak	X		X
Azterketa ekonomikoa eranstea	X	X	
Jardunbide egokiak			X
Balio erantsia ematen duten elementuak	X	X	X

3.2.2 Gizarte-itzulkinari buruzko azterketen

> Donostia 2016. Europako Kultur Hiriburuaren ebaluazioa

Donostiaren Europako Kultura Hiriburutzaren ebaluazioa jardunbide egokitzat hartu da, bere zorroztasuna eta metodologia zabala direla eta. Hiriburutzaren prozesua eta politika publiko gisa izan duen eragina aztertzen dira eta, zehazkiago, garatutako kultura-proiektu eta -adierazpen ezberdinak ebaluatzen dira. Ebaluazio integrala egin da, tokiko eta nazioarteko erkidegoari lotutako parte hartzeko eskema berritzailea oinarri hartuta.

Metodologiari dagokionez, elkarri lotutako hiru fasetan burutu zen:

- 1. Ex ante:** hiriburutza hasi baino lehenagoko egoeraren irudia.
- 2. Bitartean:** hainbat neurketa egin dira hiritarren, eragileen eta erakundeen iritziak jakiteko 2016an zehar.
- 3. Ex post:** zenbait neurketa egiten dira, ex-ante fasean egindakoak oinarri izanik, azken irudia lehengoarekin erkatzeko asmoz.

Metodologia gauzatzeko, tresna hauek erabili dira:

- Bilketa dokumentala
- KSI sektoreari egindako galdeketa digitala (enpresak eta erakundeak)
- Antolatutako gizarte zibilari egindako galdeketa digitala (erakundeak eta federazioak)
- Hiritarrei telefonoz egindako galdeketa, balioei buruzkoa
- Babesleei egindako galdeketa digitala
- Hiriburutzan parte hartu duten arte-arduradunei egindako galdeketa digitala
- Ekitaldietara bertaratutakoei egindako aurrez aurreko galdeketa
- Ekitaldietan egindako aurrez aurreko behaketak
- Focus Group balioetan adituak
- Hiritarrez osatutako kontraste-taldea
- Focus Group hiriburutzan parte hartu duten eragileekin
- Instituzioetako eragileei egindako aurrez aurreko galdeketak

Donostiako kultura-hiriburutzak izan dituen ondorio desberdinak aztertu dira, kultura-adierazpen bakoitzaren errealitatera egokitzeko aukera ematen duten tresna ezberdinak baliatuta. Hala bada, hirian izandako eragin kulturalak, irudiari loturikoak, fisikoak, ekonomikoak eta sozialak aztertu dira, bai eta hiriburutzaren kudeaketa eta jardueraren pertzepzioa, dimentsio europarra eta ezagutzen transferentzia ere. Kasu bakoitzean eraginaren balioespen globala azaltzen da, eta zehazkiago zerk funtzionatu duen eta zer hobetu zitekeen.

Horren harira, emaitza hauek lortu dira oro har:

- Hiriko kultura-eraginak eta irudiari loturikoak: 2012tik 2016ra bitartean 5.430 jarduera egin dira guztira; horietatik 3.475 (% 64) 2015eko urritik 2016ko abendura bitartean egin dira. Herritarrengan izan duen eragina: kultura-ekitaldietara etortzeko ohitura gutxi zuten publikoak erakarri dira, hiriaren irudia indartu egin da, sektorearen gaitasunak sendotu egin dira eta parte hartu duten kolektiboen balioespena positiboa da. Bestalde, Estatuko hedabideetako agerraldi kopurua 18.604 izan da. Horren arabera, 44 milioi euroko balorazio ekonomikoa balioetsi da.
- Eragin fisikoak: hiriburutzaren plangintza estrategikoan eragin fisikoari buruzko inongo helbururik aipatzen ez bazen ere, kultura-xedeekin erabiltzeko guneen balioa azpimarratu da.
- Eragin ekonomikoak: hiriburutzak sortutako gastua (zuzena eta zeharkakoa) 47 milioi eurokoa da, eta tokiko ekonomian eragindako ondorioak, 70,6 milioi eurokoak. Era berean, 612 enplegu berri sortu dira.
- Gizarte-eraginak: epe laburreko gizarte-eraginak balioestea zaila izan den arren, nabarmendu behar dira, besteak beste: partaidetza aktiboa, kultura-gogobetetasuna, bertaratutakoen artean aktibazio emozional positiboa sortzea, publiko guztiak kultura-programako proiektuetan txertatzen saiatzea.

LKS / PROSPEKTIKER (2017). DSS2016EU Donostia 2016 Europako Kultur Hiriburuaren ebaluazioa Capital Europea de la Cultura. Hemen eskuragarri:

→ <http://dss2016.eu/eu/hau-izan-zen-donostia-2016/ebaluazioa.html>

> Nafarroako Foru Komunitateko liburutegien eragin sozioekonomikoari buruzko azterketa

Nafarroako Foru Komunitateko liburutegien eragin sozioekonomikoari buruzko azterketa CCB erakundeak (Liburutegien Gizartean duten Inpaktu Sozioekonomikoa Aztertze Talde Estrategikoa) sortutako proposamen metodologikoan du abiapuntua, hain zuzen ere, *askotariko liburutegien eta liburutegi-sistema osoaren inpaktu ekonomikoaren eta sozialaren ikuspegi orokorra eta sektoreakoa emateko* proposatutako adierazleetan.

Horren harira, liburutegiek gizartean duten eragina ebaluatzea proposatzen da; proposamena Nafarroako inguruabar zehatzetara egokitzen da, adierazleak osatzen ditu eta beharrezkoak diren datu- eta informazio-iturriak zehazten ditu. Aldi berean, lehendik zeuden ereduak hartzen dira oinarri erreferentzia gisa erabiltzeko: *El retorno a la inversión de la Red de Bibliotecas Municipales de la provincia de Barcelona (2007-2011)*, Bartzelonako Diputazioak egina, eta *El valor económico y social de los servicios de información: bibliotecas. Informe de resultados*, Liburutegien Elkartearen Espainiako Federazioak (FESABID) egina.

Jardunbide egoki honetan, aipagarria da lortutako eragin ekonomikoari gizarte-balioaren ebaluazioa eranstean zaiola, inbertsioaren itzulkinaren (ROI) metodologia erabiliz. Adierazle ekonomikoak lortzeko, biblioteketara egokitu da inbertsioaren itzulkina, *beren zerbitzuen diruzko balioa eta, hartara, gizarteari dakarzkieten onura ekonomikoak zenbatesteko*. Iturri eta metodo ugari erabili dira kalkuluak eta zenbatespenak egiteko: merkatu-prezioen esleipena (APM) eta balioespen kontingentea (VC), liburutegien erabilgarritasun ekonomikoa baloratzeko.

Metodologia horrekin emaitza hauek lortu dira: 2014an Nafarroako liburutegietan erabilitako euro bakoitzeko, 3,49 euro itzultzen zaizkio gizarteari, beren zerbitzuen erabilera merkatu-prezioekin baloratuz gero, eta 4,66 euro, berriz, erabiltzaileek hipotetikoki zenbat ordaindu beharko luketen adieraziko balute. Merkatu-prezioen esleipenaren metodologia erabiliz gero, 61,7 milioi euroko balioa erdiesten da urtean; urteko gastuak kenduta (hots, 17,7 milioi euro), bibliotekak 44,1 milioi euroko etekin garbia sortzen dute.

Balioetsitako zerbitzuak	Milioi €
Liburuak eta beste euskarri batzuetako lanak maileguan uztea	17,5
Dokumentuak jaistea	21,6
Liburutegiko langileen aholkularitza	5,0
Liburutegian materiala erabiltzea	9,0
Liburutegietako jarduerak	2,4
Ordenagailuak erabiltzea	1,4
Wi-Fi konexioa	0,8
Emandako zerbitzuen balio estimatua	57,6
Erabiltzaile ez direnek emandako balioa (zergatan ordainduta)	4,1
Balioa, guztira	61,7
Gastuak	17,7
Inbertsioaren itzulkina (ROI)	1,0 € : 3,49 €

Kalkulua egiteko erabilitako prozedura:

- Urtean izandako erabiltzaile kopurua identifikatzen da
- Balio bana ematen zaio erabilera bakoitzari, merkatuarekin bat
- Zerbitzu bakoitzaren balioa eta guztirakoa kalkulatu dira

Gizarte-eragina zehazteko, hainbat inkesta egin dira:

- 1.500 elkarrizketa telefonoz herritarrei
- 4.100 web-inkesta liburutegien erabiltzaileei

Ikerketak hiru ikuspuntu ematen ditu gizarte-eraginerako:

- Herritarrek jasotzen dituzten onurak
  - Kalitatezko aisialdia
  - Irakurtzeko ohitura, gozamina eta gaitasunak sustatzen dituzte
  - Haur eta gazteen hezkuntzarako onurak: ikasteko eta goiz garatzeko guneak eskaintzen dituzte
  - Etengabeko prestakuntza errazten dute, adin guztietan
  - Interneterako sarbidea errazten dute denentzat
  - Lagungarriak dira enplegu berriak lortzeko nahiz hizkuntzak ikasteko
- Liburutegien funtzioei ematen dieten garrantzia
  - Balio historikoa duten edo erkidegoari interesgarri suerta dakizkiokeen bildumak gordetzea
  - Liburu-bildumak eta herritarrek erabil ditzaketen bestelako materialak eguneratzea eta mantentzea
  - Demokratizatzeke eta gizarte-oreka lortzeko zeregina: aukera-berdintasuna bermatzen dute informazioa eta ezagutza lortzeko
  - Kultura-nortasuna sustatzea
  - Irakurketarekin nahiz kultura-jarduerekin lotura duten ekintzetan parte hartzea
  - Euskarazko kultura mantentzearen eta hedatzearen garrantzia
  - Kultura ezberdinen arteko elkarbizitzan laguntzen dute, baita immigranteak eta pertsona babesgabeak gizarteratzen ere
- Erabiltzeko arrazoiak
  - Aisialdia eta denbora librea
  - Ikasketak edo prestakuntza
  - Informazioa kontsultatzea edo bilatzea

Hala, Nafarroako liburutegi-sarearen balioak eta onurak jartzen dira agerian.

HERNÁNDEZ, H. (2016). Estudio de Impacto Socioeconómico de las Bibliotecas en la Comunidad Foral de Navarra. Nafarroako Gobernuua. Vianako Printzea Erakundea-Kultura Zuzendaritza Nagusia. Hemen eskuragarri:

→ http://www.elvalordelasbibliotecas.es/wp-content/uploads/2016/04/info_elvalor_1604.pdf

> El valor de les biblioteques publiques en la societat. El cas de la Xarxa de Biblioteques Municipals de Barcelona

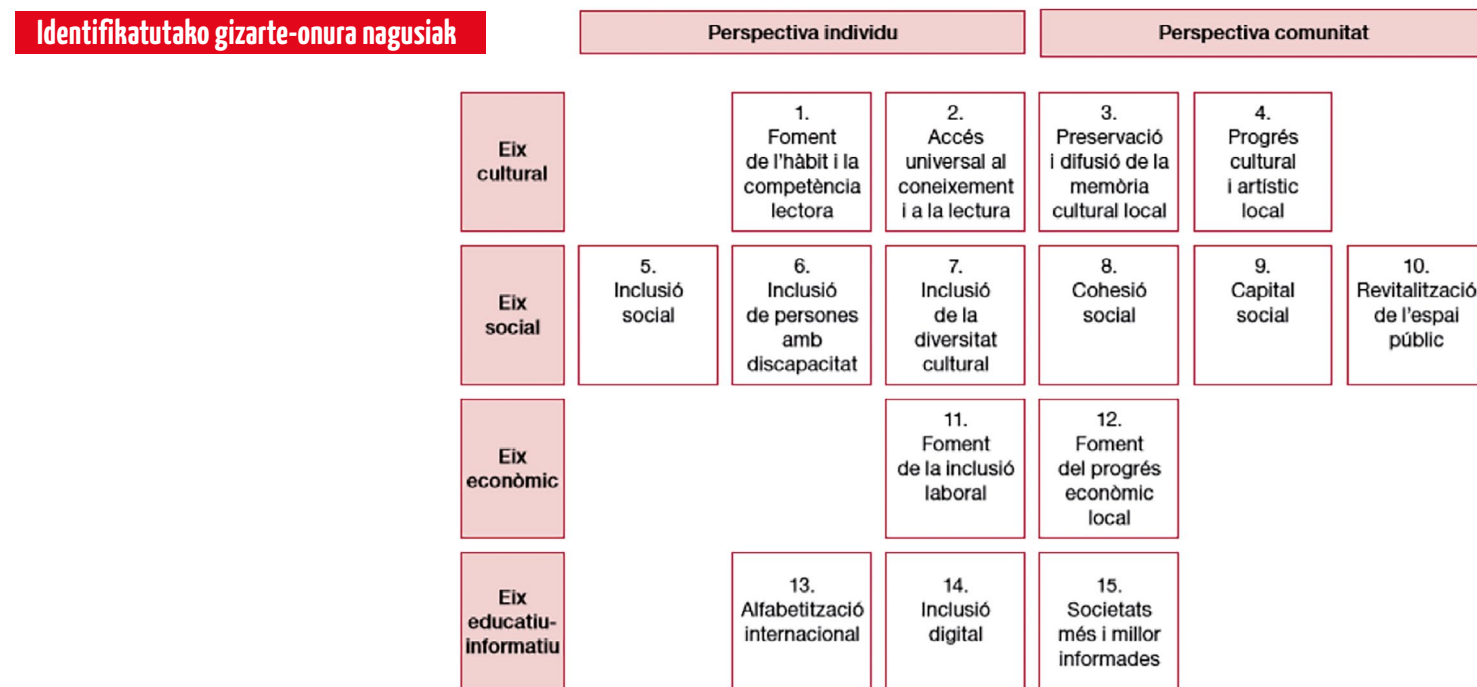
Azterketa honen helburua da Bartzelonako mugapeko udal-liburutegien sareko liburutegiek pertsonengan eta erkidegoan oro har sortzen duten gizarte-balioa zenbatestea. Horretarako, berezko metodologia bat erabili da, nazioartean zehaztutako lan-ildoek jarraitutasuna ematea xede duena:

1. Literatura espezializatua berrikustea
2. Literatura espezializatua sistematizatzea
3. XBMeK sortutako gizarte-balioa zenbatestea
  - a. Kontzeptualizazio teorikoa
  - b. Kontraste profesionala

Lortutako emaitzekin, liburutegien gizarte-balioa egituratzen dituzten lau ardatz proposatzen dira: kulturala, soziala, ekonomikoa eta hezkuntza-informazio arlokoa. Sortutako gizarte-balioa zenbatesteko, sistematizazio-prozesu hau erabiltzen da:

Ardatzetan gizarte-eragina aipatzen da; *onuretan* ardatz bakoitzean identifikatutako hamabost gizarte-onurak egituratzen dira; kontzeptualizazioan jasotako informazioa azaltzen da (gizarte-onura egituratzen duen kontzeptuaren jatorria, kontzeptuaren eta liburutegiaren arteko lotura, liburutegietan egindako jarduerak eta ibilbidea, aztertutako onurari dagokienez); *ekintzak eta tresnak* testuinguruko tresna estrategikoei eta liburutegi publikoek burututako ekintzei dagozkie, aztertutako gizarte-onura sortzen dutenak egitan. Hurrengo atalean liburutegi publikoek eskaintzen dituzten *zerbitzuak* biltzen dira, aurrekoan bezala aztertutako gizarte-onura sortzen dutenak; eta, azkenik, *onura zehatzetan* izan litezkeen gizarte-erlaketak aipatzen dira, zuzenekoak zein zeharkakoak, aztertutako gizarte-onura erdiesteko liburutegiek egindako ekintzen eta lanaren ondorioz.

Iturria: TOGORES, 2015; 8.

Ildo horretan, ardatzen eta horietako bakoitzaren alderdi espezifikoaren azterketarekin batera mintzagaiari loturiko jardunbide egokiak eta gomendioak eranstean dira; eta, amaitzeko, liburutegien gizarte-balioa hobetzea ahalbidetuko luketen estrategiak zehazten dira.

Hobetzeko estrategiak direla eta, hamar puntu nabarmentzen dira, gizartean liburutegi publikoen gizarte-balioa handitzeko helburuz:

1. Hurbiltasuna eta inplikazioa
2. Irisgarritasuna eta berdintasuna
3. Zer edo zertan parte izatea
4. Bilakaera, egokitzapena eta berrikuntza
5. Lankidetzeta
6. Parte-hartzea
7. Lantaldea
8. Plangintza eta ebaluazioa
9. Komunikazioa
10. Eraginkortasuna, kalitatea eta jasangarritasuna

TOGORES, R. (2015). *El valor de las bibliotecas públicas en la sociedad. El cas de la Xarxa de Biblioteques Municipals de Barcelona*. Bartzelonako Diputazioa. Hemen eskuragarri:

→ <http://www.diba.cat/documents/16060163/22275360/El+valor+de+les+biblioteques+p%C3%BAbliques+en+la+societat+E-LIBRE.pdf/47985f87-05a6-4551-a9d9-53e17329fd9d>

4 Ondorioak: laburpen gisa

Honako txosten honek aukera eman du kultura-adierazpenek sorrarazitako eraginen alderdi ekonomikoak eta sozialak miatzeko. Egun, badira kulturak eskualde bateko ekonomian eta bertako herritarrengan dituen ondorioak aztertu eta neurtzea ahalbidetzen duten tresna ugari.

Laburpen gisa, eta proposatutako tresna ezberdinen elementu nagusiak nabarmentze aldera, aipatzekoa da:

- › Eragin ekonomikoaren azterketak kultura-adierazpen batek eremu geografiko jakin bateko ekonomian dituen ondorioak neurtzeko erabiltzen dira.
- › Kostu-onuraren azterketa lagungarria da kultura-adierazpenen gizarte-onura neurtzeko, ez soilik horien kostu eta onura ekonomikoak, sozialak ere baizik.
- › Social Return on Investment metodologia erabiltzen duten azterketek politika publiko baten gizarte-balioa neurtzea dute helburu, egindako inbertsio publikoaren gizarte-itzulkina jakin ahal izateko.
- › Azkenik, ESSnet-Culture erakundeak proposatutako metodologiaren ardatzak dira sormen-industrien albo-ondorioak neurtzea eta sormen-industrien bigarren mailako ondorioak ikusi eta aztertzea; beste testuinguru batzuetako azterketetan ere erabil liteke metodologia hori.

Halako metodologiak erabiltzen direnean, kontuan izan behar da denek, metodologiaren aldetik onurak eta indarguneak izan arren, zenbait muga ere badituztela.

Eragin ekonomikoaren azterketei dagokienez, hori da metodologiarik erabiliena, gehien sendotuta baitago; hala ere, zorrotasunez jaso eta aztertu behar da informazioa, lortzen diren emaitzak ez puzteko. Horretarako, metodologia erabili ahala azpimarratu diren gomendioak jarraitu behar dira, besteak beste:

- Zuzeneko ondorioak: emaitzak ez gaindimentsionatzea. Erakundeak erreferentziako eremu geografikoan eta handik at egindako gastuak bereiztea, bigarrena ez baita zuzeneko gastua eta, hartara, ez du eraginik kultura-adierazpenaren ingurunean.
- Zeharkako ondorioak: erabiltzaileei inkesta bat egitea, zenbait alderdi gogoan izanda.
  - Birritan ez kontabilizatzea: kultura-adierazpenaren erakundeak kontabilitate-kontuetan kontabilizatutako gastuak ez sartzea.
  - Diru-sarrera garbia tokiko ekonomian: tokiko publikoa eta kanpoko bereiztea. Izan ere, kanpoko publikoaren gastua da kultura-ekitaldia egin ezean erreferentziako ekonomian kontabilizatuko ez litzatekeen gastua.
  - Gastu egozgarria: erabiltzaileek bidaiatzeko duten arrazoia zehaztea. Erabiltzaileak kultura-ekitaldia izan edo ez izan erreferentziako eremu geografikora badoaz, haien gastua berdin-berdin jasoko zen erreferentziako ekonomian.

— Eragindako ondorioak: kontuan izan behar dira aipatu kultura-adierazpenaren eragin-eremura gehien hurbiltzen diren ekoizpen-, errenta- eta okupazio-biderkatzaileak.

Azkenik, eragin ekonomikoaren azterketak egitean, erabaki politikoak hartzeko euskarri edota laguntzat hartu beharko lirateke, hala nola etorkizuneko diru-laguntzak ematerakoan; nolahi ere, ez lukete aipatu erabaki politikoaren ordezkotzat izan behar.

Kostu-onuraren azterketak direla eta, bestalde, osagarria izan litezke erabaki politikoak hartzeko unean, inbertsio publikoaren kostua ikusten lagundu baitezakete emango duen onuraren aurrean. Aldi berean, harantzago joan beharra dago, gizarte-ongizatea horren kontabilizazioaz haraindi doa eta. Ildo horretan, ikuspegi kualitatiboa eman beharko litzateke, emaitza guztiak modu zabalagoan balioestea ahalbidetzen duena, ez bakarrik gizarte-onuren kontabilizazio ekonomikotik. Eragin ekonomikoaren azterketek bezalaxe, azterketa hauek ere lagungarri izan beharko lukete erabaki politikoak hartzeko orduan, ez horien ordezkotzat.

Gizarte-itzulkinaren azterketei dagokienez, txostenak SROI direlakoak izan ditu ardatz batik bat. Metodologia hori baliagarria da inbertsio publikoaren gizarte-itzulkina neurtzeko. Gizarte-itzulkinaren azterketak modu globalean aztertuz gero, hala ere, ikusten da azterketa gehienetan berezko metodologiak proposatzen eta garatzen direla azkenean; hortaz, metodologia mistoak sortzen dira, beste alderdi batzuk kontuan dituztenak.

Horren harira, argi geratzen da bide luzea ibili beharra dagoela oraindik gizarte-itzulkina neurtzen duten metodologiak sortu eta finkatzeko; aldi berean, badira tresna posibleak ematen hasten diren azterketak.

5 Bibliografia

Berrikuspen teorikoa

BARBIERI, N., PARTAL, A. ETA MERINO, E. (2011). "Nuevas políticas, nuevas miradas y metodologías de evaluación. ¿Cómo evaluar el retorno social de las políticas culturales?". *Papers*. 2011, 96/2, 477-500. Hemen eskuragarri:

→ <http://papers.uab.cat/article/view/v96-n2-barbieri-partal-merino>

BINA, V., CHANTEPIE, P., DEROIN, V., FRANK, G., KOMMEL, K., KOTÝNEK, J. ETA ROBIN, P. (2012). *ESSnet- Culture. European Statistical System Network on Culture (Final Report)*. European Commission, eurostat (ESTAT). Luxembourg, May, 2012, 365-396.

BONET, LL. (2001). *Economía y cultura: una reflexión en clave latinoamericana*. Garapenerako Amerika Arteko Bankuaren Europako Bulegoa. Hemen eskuragarri:

→ http://sic.cultura.gob.mx/ficha.php?table=centrodoc&table_id=48

Estatistika eta Azterketen Zuzendariordetza Nagusia (2016). *Cuenta Satélite de la Cultura en España. Avance de resultados 2010-2014 (Base 2010)*. Hezkuntza, Kultura eta Kirol Ministerioa. Hemen eskuragarri:

→ https://www.mecd.gob.es/servicios-al-ciudadano-mecd/dms/mecd/servicios-al-ciudadano-mecd/estadisticas/cultura/mc/csce/avance-resultados/Cuenta_Satelite_de_la_Cultura_en_Espana_2010-2014.pdf

CROSSICK, G. ETA KASZYNSKA, P. (2016). "Understanding the value of arts and culture". *Arts and Humanities Research Council*. Martxoa, 2016, 86-99. Hemen eskuragarri:

→ <http://www.ahrc.ac.uk/research/fundedthemesandprogrammes/culturalvalueproject/>

ECHEVERRÍA, J. (2012). *Libro verde sobre las industrias culturales y creativas en Euskadi*. Euskadi Creativa (EUSKREA), 97-103.

FLUVIÀ, M. (2016). "Estudis d'impacte econòmic i anàlisi cost-benefici social". *Nota d'Economia*, 102. Generalitat de Catalunya. Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda. Hemen eskuragarri:

→ http://economia.gencat.cat/web/contenut/70_economia_catalana/arxius/publicacions_periodiques/nota_d_economia/ne_102/NE_102_07_Fluvia.pdf

FLUVIÀ, M., RIGALL, R. Y SALÓ, A. (2008). "Protocol d'avaluació de l'impacte econòmic d'esdeveniments i institucions culturals". *Cultura*. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Hemen eskuragarri:

→ http://dadesculturals.gencat.cat/web/contenut/sscc/gt/arxius_gt/estudis_protocol_avaluacio_impacte_econ_complet.pdf

FLUVIÀ, M., RIGALL, R., SALÓ, A. ETA CASAS, F. (2012). *Estudio de Impacto Económico de la Fundación Gala-Salvador Dalí (Resumen ejecutivo)*. Fundació Gala-Salvador Dalí, Universitat de Girona. Hemen eskuragarri:

→ <https://www.salvador-dali.org/media/upload/arxius/memories/EstudiImpacteEconomic2012ESP.pdf>

GONZÁLEZ, A. (2013). "El Análisis Coste-Beneficio como herramienta para una gestión pública basada en evidencias". *Nuevos enfoques en el diseño y la dirección de políticas públicas. Revista Economía Industrial*, 390, 4. hiruhilekoa, 2013. urtea. Hemen eskuragarri:

→ <http://www.minetad.gob.es/Publicaciones/Publicacionesperiodicas/EconomiaIndustrial/RevistaEconomiaIndustrial/390/ALFONSO%20GONZALEZ%20APARICIO.pdf>

HERRERO, L.C. (2004). "Impacto económico de los macrofestivales culturales: reflexiones y resultados". *Boletín GC: Gestión Cultural*. Iberoamerikako Kultura Kudeaketarako Ataria. Hemen eskuragarri:

→ http://www.gestioncultural.org/articulos.php?id_documento=302175

HERRERO, L.C., SANZ, J.A., DEVESA, M., BEDATE, A. ETA DEL BARRIO, M.J. (2006). "The economic impact of cultural events. A case-study of Salamanca 2002, European Capital of Culture". *European Urban and Regional Studies*, 13 (1), 41-57.

Hemen eskuragarri:

→ <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0969776406058946>

LÓPEZ, G. ETA VERGARA, J.M. (2012). "El análisis coste-beneficio y la toma de decisiones". *Presupuesto y Gasto Pública*, 69, 2012, 107-115. Azterlan Fiskalen Institutua. Hemen eskuragarri:

→ http://www.fgcasal.org/aeets/Documentos/Guillem%20Lopez%20Casasnovas_JoseM%20Vergara.pdf

NICOLAS, Y. (2007). "Les Premiers Principes de l'Analyse d'Impact Économique Local d'une Activité Culturelle". *Culture Méthodes*. Ministère de la Culture et de la Communication. 2007-1. Hemen eskuragarri:

→ <http://www.culturecommunication.gouv.fr/Thematiques/Etudes-et-statistiques/Publications/Collections-de-synthese/Culture-methodes-2007-2014/Les-Premiers-Principes-de-l-analyse-d-impact-economique-local-d-une-activite-culturelle-CM-2007-1>

PLANAS, I. (2005). "Principales mecanismos de evaluación económica de políticas públicas". *Ekonomiaz*, l. lib., 3. Hiruhilekoa, 2005. Hemen eskuragarri:

→ <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2119126.pdf>

SÁNCHEZ, G. (2014). "Impacto económico de la cultura. Metodologías". *Manual Atalaya*. Hemen eskuragarri:

→ <http://atalayagestioncultural.es/capitulo/impacto-economico-cultura>

SEN, A. (2000). "The discipline of cost benefit analysis". *Journal of Legal Studies*, 29(S2), 931-952. Hemen eskuragarri:

→ <https://dash.harvard.edu/handle/1/3444801>

SUBIRATS, J ETA FINA, X. (2008). "El retorn social de les polítiques culturals". *Cultura*. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Hemen eskuragarri:

→ http://dadesculturals.gencat.cat/web/content/sscc/gt/arxiu_gt/estudi_11_c.pdf

THE SROI NETWORK (2012). *A guide to Social Return on Investment*. Cabinet Office, Hirugarren Sektoreko Bulegoa, urtarrila, 2012,102-105. Hemen eskuragarri:

→ <http://socialvalueint.org/wp-content/uploads/2016/12/The-SROI-Guide-2012.pdf>

Jardunbide egokiak

B+I STRATEGY (2011). *Txostena: Guggenheim Bilbao Museoaren jardueraren Eragina Ekonomian – 2011ko balioespena*. Guggenheim (Bilbo). Hemen eskuragarri:

→ https://prensa.guggenheim-bilbao.eus/src/uploads/2012/09/Estudio_de_Impacto_Economico_2011-EU.pdf

DEVESA, M., BÁEZ, A., FIGUEROA, V. ETA HERRERO, L.C. (2012) “Repercusiones económicas y sociales de los festivales culturales: el caso del Festival Internacional de Cine de Valdivia”. *Eure*. Iraila, 2012, 38. bol. 115. zk., 95-115. Hemen eskuragarri:

→ <http://www.scielo.cl/pdf/eure/v38n115/art05.pdf>

GARMENCIA, J.M. (2012). *Vitoria-Gasteizko Artium museoaren eragin ekonomikoaren azterketa*. Euskal Herriko Unibertsitateko Ekonomia Aplikatua, I. Saila. Hemen eskuragarri:

→ http://www.artium.org/images/historico/documentos/Transparencia/Memoria_estudio_impacto_ArtiumI.pdf

HERNÁNDEZ, H. (2016). *Estudio de Impacto Socioeconómico de las Bibliotecas en la Comunidad Foral de Navarra*. Nafarroako Gobernu. Vianako Printzea Erakundea-Kultura Zuzendaritza Nagusia. Hemen eskuragarri:

→ http://www.elvalordelasbibliotecas.es/wp-content/uploads/2016/04/info_elvalor_1604.pdf

LKS / PROSPEKTIKER (2017). *DSS2016EU. Donostia 2016 Europako Kultur Hiriburuaren ebaluazioa*. Hemen eskuragarri:

→ http://dss2016.eu/images/Ebaluazioa/trasversal/DSS2016_17_Dossier_LKS_EUS.pdf

SQW LIMITED Y TNS TRAVEL AND TOURISM (2005). *Edinburgh's year round festivals 2004-2005. Economic Impact Study*. The City of Edinburgh Council. Hemen eskuragarri:

→ http://www.edinburghfestivalcity.com/assets/000/000/341/SQW_Economic_Impact_Report_-_01.09.05_original.pdf?1411036239

TOGORES, R. (2015). *El valor de les biblioteques públiques en la societat. El cas de la Xarxa de Biblioteques Municipals de Barcelona*. Bartzelonako Diputazioa. Hemen eskuragarri:

→ <http://www.diba.cat/documents/16060163/22275360/El+valor+de+les+biblioteques+p%C3%BAbliques+en+la+societat+E-LIBRE.pdf/47985f87-05a6-4551-a9d9-53e17329fd9d>

Eragin-azterketen ikerketa_2017

Kulturaren
Euskal Behatokia
Observatorio Vasco
de la Cultura

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

KULTURA ETA HIZKUNTZA
POLITIKA SAILA

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Y POLÍTICA LINGÜÍSTICA